

PA
6393
C2
1902

is and Morgan's Latin Series

HORACE
THE ODES, EPODES

AND

CARMEN SAECULARE

EDITED BY

CLIFFORD HERSCHEL MOORE, PH.D.

PROFESSOR OF LATIN IN HARVARD UNIVERSITY

AA0004358701
UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

JUN 1 1951

PA
6393 Horatius
C2 Flaccus--

Southern Branch
of the
University of California
Los Angeles

Form L 1

PA
6393
C2
1902

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LIBRARY
Morris and Morgan's Latin Series

HORACE
THE ODES, EPODES
AND
CARMEN SAECULARE

EDITED BY
CLIFFORD HERSCHEL MOORE, PH.D.
PROFESSOR OF LATIN IN HARVARD UNIVERSITY

46858

TEXT EDITION

NEW YORK · CINCINNATI · CHICAGO
AMERICAN BOOK COMPANY

}

COPYRIGHT, 1902, BY
EDWARD P. MORRIS AND MORRIS H. MORGAN.

ENTERED AT STATIONERS' HALL, LONDON

MOORE. HORACE. TEXT.

W. P. 5

ABNOELIAO TO VNU
HONAGI KENTUO

PA
6393
C 2
1902

HORATI CARMINA

LIBER PRIMVS

I

Maecenas atavis edite regibus,
o et praesidium et dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
collegisse iuvat metaque fervidis
5 evitata rotis, palmaque nobilis
terrarum dominos evehit ad deos;
hunc, si mobilium turba Quiritium
certat tergeminis tollere honoribus;
illum, si proprio condidit horreo
10 quicquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
agros Attalicis condicionibus
numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare;
15 luctantem Icariis fluctibus Africum
mercator metuens otium et oppidi
laudat rura sui: mox reficit ratis
quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
20 nec partem solido demere de die

11-1-29

C.

Gift. L. U. H. S. Library, 1923

spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
 Multos castra iuvant et lituo tubae
 permixtus sonitus bellaque matribus
 25 detestata. Manet sub Iove frigido
 venator tenerae coniugis immemor,
 seu visa est catulis cerva fidelibus,
 seu rupit teretis Marsus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 30 dis miscent superis; me gelidum nemus
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 secernunt populo, si neque tibia
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 35 Quodsi me lyricis vatibus inseres,
 sublimi feriam sidera vertice.

2

Iam satis terris nivis atque dirae
 grandinis misit pater, et rubente
 dextera sacras iaculatus arcis
 terruit urbem,
 5 terruit gentis, grave ne rediret
 saeculum Pyrrhae nova monstra questae,
 omne cum Proteus pecus egit altos
 visere montis,
 piscium et summa genus haesit ulmo,
 10 nota quae sedes fuerat columbis,
 et superiecto pavidæ natarunt
 aequore dammae.

Vidimus flavum Tiberim retortis
litore Etrusco violenter undis
15 ire deiectum monumenta regis
 templaque Vestae,

Iliae dum se nimium querenti
iactat ultorem, vagus et sinistra
20 labitur ripa Iove non probante u-
 xorius annis.

Audiet civis acuisse ferrum,
quo graves Persae melius perirent,
audiet pugnas vitio parentum
 rara iuventus.

25 Quem vocet divum populus ruentis
imperi rebus? Prece qua fatigent
virgines sanctae minus audientem
 carmina Vestam?

Cui dabit partis scelus expiandi
30 Iuppiter? Tandem venias, precamur,
nube candentis umeros amictus,
 augur Apollo;

sive tu mavis, Erycina ridens,
quam Iocus circum volat et Cupido;
35 sive neglectum genus et nepotes
 respicis, auctor,

heu nimis longo satiate ludo,
quem iuvat clamor galeaeque leves
acer et Marsi peditis cruentum
40 voltus in hostem;

sive mutata iuvenem figura
 ales in terris imitaris almae
 filius Maiaë, patiens vocari
 Caesaris ultor,

45 serus in caelum redeas diuque
 laetus intersis populo Quirini,
 neve te nostris vitiis iniquum
 ocior aura

tollat; hic magnos potius triumphos,
 50 hic ames dici pater atque princeps,
 neu sinas Medos equitare inultos
 te duce, Caesar.

3

Sic te diva potens Cypri,
 sic fratres Helenae, lucida sidera,
 ventorumque regat pater,
 obstrictis aliis praeter Iapyga,
 5 navis, quae tibi creditum
 debes Vergilium, finibus Atticis
 reddas incolumem precor
 et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex
 10 circa pectus erat, qui fragilem truci
 commisit pelago ratem
 primus, nec timuit praecipitem Africum
 decertantem Aquilonibus
 nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
 15 quo non arbiter Hadriae
 maior, tollere seu ponere volt freta.

Quem mortis timuit gradum,
 qui siccis oculis monstra natantia,
 qui vidit mare turbidum et
 20 infamis scopulos Acroceraunia?
 Nequiquam deus abscidit
 prudens Oceano dissociabili
 terras, si tamen impiae
 non tangenda rates transiliunt vada.
 25 Audax omnia perpeti
 gens humana ruit per vetitum nefas.
 Audax Iapeti genus
 ignem fraude mala gentibus intulit.
 Post ignem aetheria domo
 30 subductum macies et nova febrium
 terris incubuit cohors,
 semotique prius tarda necessitas
 leti corripuit gradum.
 Expertus vacuum Daedalus aera
 35 pennis non homini datis;
 perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus ardui est;
 caelum ipsum petimus stultitia, neque
 per nostrum patimur scelus
 40 iracunda Iovem ponere fulmina.

4

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
 trahuntque siccas machinae carinas,
 ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
 nec prata canis albicant pruinis.

- 5 Iam Cytherea chorus ducit Venus imminente luna,
iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
alterno terram quatunt pede, dum gravis Cyclopum
Volcanus ardens visit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
10 aut flore terrae quem ferunt solutae ;
nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
seu poscat agna sive malit haedo.
Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
regumque turris. O beate Sesti,
15 vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam.
Iam te premet nox fabulaeque manes
et domus exilis Plutonia ; quo simul mearis,
nec regna vini sortiere talis
nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
20 nunc omnis et mox virgines tepebunt.

5

Quis multa gracilis te puer in rosa
perfusus liquidis urget odoribus
grato, Pyrrha, sub antro ?

Cui flavam religas comam,

- 5 simplex munditiis ? Heu quotiens fidem
mutatosque deos flebit et aspera

nigris aequora ventis
emirabitur insolens,

- qui nunc te fruitur credulus aurea,
10 qui semper vacuum, semper amabilem
sperat, nescius aurae
fallacis. Miseri quibus

intemptata nites : me tabula sacer
 votiva paries indicat uvida
 15 suspendisse potenti
 vestimenta maris deo.

6

Scriberis Vario fortis et hostium
 victor Maeonii carminis alite,
 quam rem cumque ferox navibus aut equis
 miles te duce gesserit.
 5 Nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem
 Pelidae stomachum cedere nescii
 nec cursus duplicis per mare Vlixei
 nec saevam Pelopis domum
 10 conamur, tenues grandia, dum pudor
 imbellisque lyrae musa potens vetat
 laudes egregii Caesaris et tuas
 culpa deterere ingeni.
 Quis Martem tunica tectum adamantina
 digne scripserit aut pulvere Troico
 15 nigrum Merionen aut ope Palladis
 Tydiden superis parem ?
 Nos convivia, nos proelia virginum
 sectis in iuvenes unguibus acrium
 cantamus vacui, sive quid urimur,
 20 non praeter solitum leves.

7

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
 aut Epheson bimarivse Corinthi

moenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
insignis aut Thessala Tempe.

5 Sunt quibus unum opus est intactae Palladis urbem
carmine perpetuo celebrare et
undique decerptam fronti praeponere olivam ;
plurimus in Iunonis honorem
aptum dicet equis Argos ditisque Mycenae.

10 Me nec tam patiens Lacedaemon
nec tam Larisae percussit campus opimae
quam domus Albunae resonantis
et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
mobilibus pomaria rivis.

15 Albus ut obscuro deterget nubila caelo
saepe Notus neque parturit imbris
perpetuos, sic tu sapiens finire memento
tristitiam vitaeque labores
mולי, Plance, mero, seu te fulgentia signis

20 castra tenent seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
cum fugeret, tamen uda Lyaeo
tempora populea fertur vinxisse corona,
sic tristis adfatus amicos :

25 'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
ibimus, o socii comitesque !
Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro ;
certus enim promisit Apollo
ambiguum tellure nova Salamina futuram.

30 O fortes peioraque passi
mecum saepe viri, nunc vino pellite curas ;
cras ingens iterabimus aequor.'

8

Lydia, dic, per omnis
 te deos oro, Sybarin cur properes amando
 perdere, cur apricum
 oderit campum, patiens pulveris atque solis.
 5 Cur neque militaris
 inter aequalis equitat, Gallica nec lupatis
 temperat ora frenis?
 Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum
 sanguine viperino
 10 cautius vitat neque iam livida gestat armis
 bracchia, saepe disco,
 saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
 Quid latet, ut marinae
 filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
 15 funera, ne virilis
 cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

9

Vides ut alta stet nive candidum
 Soracte, nec iam sustineant onus
 silvae laborantes, geluque
 flumina constiterint acuto.
 5 Dissolve frigus ligna super foco
 large reponens, atque benignius
 deprome quadrimum Sabina,
 o Thaliarche, merum diota.
 Permite divis cetera; qui simul
 10 stravere ventos aequore fervido

deproeliantis, nec cupressi
nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras fuge quaerere, et
quem fors dierum cumque dabit lucro
15 adpone, nec dulcis amores
sperne puer neque tu choreas,

donec virenti canities abest
morosa. Nunc et campus et areae
lenesque sub noctem susurri
20 composita repetantur hora ;

nunc et latentis proditor intimo
gratus puellae risus ab angulo
pignusque dereptum lacertis
aut digito male pertinaci.

IO

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
qui feros cultus hominum recentum
voce formasti catus et decorae
more palaestrae,

5 te canam, magni Iovis et deorum
nuntium curvaeque lyrae parentem,
callidum quicquid placuit iocoso
condere furto.

Te boves olim nisi reddidisses
10 per dolum amotas puerum minaci
voce dum terret, viduus pharetra
risit Apollo.

15 Quin et Atridas duce te superbos
 Ilio dives Priamus relicto
 Thessalosque ignis et iniqua Troiae
 castra fefellit.

20 Tu pias laetis animas reponis
 sedibus virgaque levem coerces
 aurea turbam, superis deorum
 gratus et imis.

I I

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
 finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
 temptaris numeros. Vt melius quicquid erit pati,
 seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam
 5 quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
 Tyrrhenum. Sapias, vina liques, ét spatio brevi
 spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
 aetas; carpe diem, quam minimum credula postero.

I 2

Quem virum aut heroa lyra vel acri
 tibia sumis celebrare, Clio,
 quem deum? Cuius recinet iocosa
 nomen imago
 5 aut in umbrosis Heliconis oris
 aut super Pindo gelidove in Haemo?
 Vnde vocalem temere insecutae
 Orphea silvae,
 10 arte materna rapidos morantem
 fluminum lapsus celerisque ventos,

blandum et auritas fidibus canoris
ducere quercus.

15 Quid prius dicam solitis parentis
laudibus, qui res hominum ac deorum,
qui mare et terras variisque mundum
temperat horis?

20 Vnde nil maius generatur ipso,
nec viget quicquam simile aut secundum;
proximos illi tamen occupavit
Pallas honores,

proeliis audax; neque te silebo
Liber, et saevis inimica virgo
beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

25 Dicam et Alciden puerosque Ledaë,
hunc equis, illum superare pugnis
nobilem; quorum simul alba nautis
stella refulsit,

30 defluit saxis agitatus umor,
concidunt venti fugiuntque nubes,
et minax, quod sic voluere, ponto
unda recumbit.

35 Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
Tarquini fascis dubito, an Catonis
nobile letum.

Regulum et Scauros animaeque magnae
prodigum Paullum superante Poeno

40 gratus insigni referam camena
Fabriciumque.

Hunc et intonsis Curium capillis
utilem bello tulit et Camillum
saeva paupertas et avitus apto
cum lare fundus.

45 Crescit occulto velut arbor aevo
fama Marcelli; micat inter omnis
Iulium sidus velut inter ignis
luna minores.

50 Gentis humanae pater atque custos,
orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

55 Ille seu Parthos Latio imminentis
egerit iusto domitos triumpho
sive subiectos Orientis orae
Seras et Indos,

60 te minor latum reget aequus orbem;
tu gravi curru quaties Olympum,
tu parum castis inimica mittes
fulmina lucis.

13

Cum tu, Lydia, Telephi
cervicem roseam, cerea Telephi
laudas bracchia, vae meum
fervens difficili bile tumet iecur.

5 Tum nec mens mihi nec color
 certa sede manet, umor et in genas
 furtim labitur, arguens
 quam lentis penitus macerer ignibus.
 Vror, seu tibi candidos
 10 turparunt umeros immodicae mero
 rixae, sive puer furens
 impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me satis audias,
 speres perpetuum dulcia barbare
 15 laedentem oscula, quae Venus
 quinta parte sui nectaris imbuit.
 Felices ter et amplius,
 quos inrupta tenet copula nec malis
 divolsus querimoniis
 20 suprema citius solvet amor die.

14

O navis, referent in mare te novi
 fluctus! O quid agis? Fortiter occupa
 portum! Nonne vides ut
 nudum remigio latus
 5 et malus celeri saucius Africo
 antemnaeque gemant ac sine funibus
 vix durare carinae
 possint imperiosius
 aequor? Non tibi sunt integra lintea,
 10 non di, quos iterum pressa voces malo.
 Quamvis Pontica pinus,
 silvae filia nobilis,

15 iactes et genus et nomen inutile,
 nil pictis timidus navita puppibus
 fudit. Tu nisi ventis
 debes ludibrium, cave.

20 Nuper sollicitum quae mihi taedium,
 nunc desiderium curaque non levis,
 interfusa nitentis
 vites aequora Cycladas.

15

Pastor cum traheret per freta navibus
 Idacis Helenen perfidus hospitam,
 ingrato celeres obruit otio
 ventos ut caneret fera

5 Nereus fata : ' Mala ducis avi domum
 quam multo repetet Graecia milite,
 coniurata tuas rumpere nuptias
 et regnum Priami vetus.

10 Heu heu, quantus equis, quantus adest viris
 sudor! Quanta moves funera Dardanae
 genti! Iam galeam Pallas et aegida
 currusque et rabiem parat.

15 Nequiquam Veneris praesidio ferox
 pectes caesariem grataque feminis
 imbelli cithara carmina divides;
 nequiquam thalamo gravis

hastas et calami spicula Cnosii
 vitabis strepitumque et celerem sequi

20 Aiācem : tamen, heu, serus adulteros
crinis pulvere collines.

Non Laertiaden, exitium tuae
gentis, non Pylum Nestora respicis?
Vrgent impavidi te Salaminus
Teucer, te Sthenelus sciens

25 pugnae, sive opus est imperitare equis,
non auriga piger. Merionen quoque
nosces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides, melior patre,

30 quem tu, cervus uti vallis in altera
visum parte lupum graminis immemor
sublimi fugies mollis anhelitu,
non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio
matronisque Phrygum classis Achillei :
35 post certas hiemes uret Achaicus
ignis Iliacas domos.'

16

O matre pulchra filia pulchrior,
quem criminosis cumque voles modum
pones iambis, sive flamma
sive mari libet Hadriano.

5 Non Dindymene, non adytis quatit
mentem sacerdotum incola Pythius,
non Liber aequae, non acuta
sic geminant Corybantes aera

10 tristes ut irae, quas neque Noricus
 deterret ensis nec mare naufragum
 nec saevus ignis nec tremendo
 Iuppiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus, addere principi
 limo coactus particulam undique
 15 desectam, et insani leonis
 vim stomacho adposuisse nostro.
 Irae Thyesten exitio gravi
 stravere et altis urbibus ultimae
 20 steterae causae cur perirent
 funditus imprimeretque muris
 hostile aratrum exercitus insolens.
 Compesce mentem! Me quoque pectoris
 temptavit in dulci iuventâ
 fervor et in celeres iambos
 25 misit furem: nunc ego mitibus
 mutare quaero tristia, dum mihi
 fias recantatis amica
 opprobriis animumque reddas.

17

Velox amoenum saepe Lucretilem
 mutat Lycao Faunus et igneam
 defendit aestatem capellis
 usque meis pluviosque ventos.
 5 Impune tutum per nemus arbutos
 quaerunt latentis et thyma deviae
 olentis uxores mariti,
 nec viridis metuunt colubras

nec Martialis haediliae lupos,
 10 utcumque dulci, Tyndari, fistula
 valles et Vsticae cubantis
 levia personuere saxa.
 Di me tuentur, dis pietas mea
 et musa cordi est. Hic tibi copia
 15 manabit ad plenum benigno
 ruris honorum opulenta cornu;
 hic in reducta valle Caniculae
 vitabis aestus et fide Teia
 dices laborantis in uno
 20 Penelopen vitreamque Circen;
 hic innocentis pocula Lesbii
 duces sub umbra, nec Semeleius
 cum Marte confundet Thyoneus
 proelia, nec metues protervum
 25 suspecta Cyrum, ne male dispari
 incontinentis inicit manus
 et scindat haerentem coronam
 crinibus immeritamque vestem.

18

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
 circa mite solum Tiburis et moenia Catili.
 Siccis omnia nam dura deus proposuit neque
 mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
 5 Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
 Ac ne quis modici transiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

debellata, monet Sithoniis non levis Euhius,
 10 cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
 discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
 invitum quoniam nec variis opsita frondibus
 sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecynthio
 cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui
 15 et tollens vacuum plus nimio gloria verticem
 arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

19

Mater saeva Cupidinum
 Thebanaeque iubet me Semeles puer
 et lasciva Licentia
 finitis animum reddere amoribus.
 5 Vrit me Glycerae nitor
 splendentis Paro marmore purius;
 urit grata protervitas
 et voltus nimium lubricus adspici.
 In me tota ruens Venus
 10 Cyprum deseruit, nec patitur Scythas
 et versis animosum equis
 Parthum dicere nec quae nihil attinent.
 Hic vivum mihi caespitem, hic
 verbenas, pueri, ponite turaque
 15 bimi cum patera meri;
 mactata veniet lenior hostia.

20

Vile potabis modicis Sabinum
 cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 conditum levi, datus in theatro
 cum tibi plausus,

5 care Maccenas eques, ut paterni
 fluminis ripae simul et iocosa
 redderet laudes tibi Vaticanani
 montis imago.

10 Caecubum et prelo domitam Caleno
 tu bibes uvam : mea nec Falernae
 temperant vites neque Formiani
 pocula colles.

21

 Dianam tenerae dicite virgines,
 intonsum, pueri, dicite Cynthium,
 Latonamque supremo
 dilectam penitus Iovi.

5 Vos laetam fluviis et nemorum coma
 quaecumque aut gelido prominet Algido
 nigris aut Erymanthi
 silvis aut viridis Gragi ;

10 vos Tempe totidem tollite laudibus
 natalemque, mares, Delon Apollinis
 insignemque pharetra
 fraternaue umerum lyra.

15 Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
 pestemque a populò et principe Caesare in
 Persas atque Britannos
 vestra motus aget prece.

22

Integer vitae scelerisque purus
non eget Mauris iaculis neque arcu
nec venenatis gravida sagittis,

Fusce, pharetra,

5

sive per Syrtis iter aestuosas
sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
lambit Hydaspes.

10

Namque me silva lupus in Sabina,
dum meam canto Lalagen et ultra
terminum curis vagor expeditis, -
fugit inermem,

15

quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis
nec Iubae tellus generat, leonum
arida nutrix.

20

Pone me pigris ubi nulla campis
arbor aestiva recreatur aura,
quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urget ;

pone sub curru nimium propinqui
solis, in terra domibus negata :
dulce ridentem Lalagen amabo,
dulce loquentem.

23

Vitas inuleo me similis, Chloe,
 quaerenti pavidam montibus aviis
 matrem non sine vano
 aurarum et siluae metu ;

5 nam seu mobilibus veris inhorruit
 adventus foliis, seu virides rubum
 dimovere lacertae,
 et corde et genibus tremit.

10 Atqui non ego te tigris ut aspera
 Gaetulusve leo frangere persequor ;
 tandem desine matrem
 tempestiva sequi viro.

24

Quis desiderio sit pudor aut modus
 tam cari capitis? Praecipe lugubris
 cantus, Melpomene, cui liquidam pater
 vocem cum cithara dedit.

5 Ergo Quintilium perpetuus sopor
 urget! Cui Pudor et Iustitiae soror,
 incorrupta Fides, nudaque Veritas
 quando ullum inveniet parem?

10 Multis ille bonis flebilis occidit,
 nulli flebilior quam tibi, Vergili ;
 tu frustra pius heu non ita creditum
 poscis Quintilium deos.

15. Quid si Threicio blandius Orpheo
 auditam moderere arboribus fidem?
 Num vanae redeat sanguis imagini,
 quam virga semel horrida,
 non lenis precibus fata recludere,
 nigro compulerit Mercurius gregi?
 Durum : sed levius fit patientia
 20 quicquid corrigere est nefas.

25

Parcius iunctas quatiunt fenestras
 iactibus crebris iuvenes protervi,
 nec tibi somnos adimunt, amatque
 ianua limen,
 5 quae prius multum facilis movebat
 cardines ; audis minus et minus iam
 ‘ Me tuo longas pereunte noctis,
 Lydia, dormis ? ’
 Invicem moechos anus arrogantis
 10 flebis in solo levis angiportu,
 Thracio bacchante magis sub inter-
 lunia vento,
 cum tibi flagrans amor et libido,
 quae solet matres furiare equorum,
 15 saeviet circa iecur ulcerosum,
 non sine questu,
 laeta quod pubes hedera virenti
 gaudeat pulla magis atque myrto,
 aridas frondes hiemis sodali
 20 dedicet Euro.

26

Musis amicus tristitiam et metus
 tradam protervis in mare Creticum
 portare ventis, quis sub Arcto
 rex gelidae metuatur orae,

5 quid Tiridaten terreat, unice
 securus. O quae fontibus integris
 gaudes, apricos necte flores,
 necte meo Lamiae coronam,

10 Pimplea dulcis. Nil sine te mei
 prosunt honores. Hunc fidibus novis,
 hunc Lesbio sacrare plectro
 teque tuasque decet sorores.

27

Natis in usum laetitiae scyphis
 pugnare Thracum est: tollite barbarum
 morem, verecundumque Bacchum
 sanguineis prohibete rixis.

5 Vino et lucernis Medus acinaces
 immane quantum discrepat: impium
 lenite clamorem, sodales,
 et cubito remanete presso.

10 Voltis severi me quoque sumere
 partem Falerni? Dicat Opuntiae
 frater Megillae quo beatus
 volnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? Non alia bibam
 mercede. Quae te cumque domat Venus,
 15 non erubescendis adurit
 ignibus, ingenuoque semper

amore peccas. Quicquid habes, age
 depone tutis auribus. — A miser,
 quanta laborabas Charybdi,
 20 digne puer meliore flamma!

Quae saga, quis te solvere Thessalis
 magus venenis, quis poterit deus?
 Vix inligatum te triformi
 Pegasus expediet Chimaera.

28

Te maris et terrae numeroque carentis harenae
 mensorem cohibent, Archyta,
 pulveris exigui prope litus parva Matinum
 munera, nec quicquam tibi prodest
 5 aeras temptasse domos animoque rotundum
 percurisse polum morituro.
 Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
 10 Tartara Panthoiden iterum Orco
 demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
 tempora testatus nihil ultra
 nervos atque cutem morti concesserat atrae,
 iudice te non sordidus auctor
 15 naturae verique. Sed omnis una manet nox
 et calcanda semel via leti.

Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
 exitio est avidum mare nautis ;
 mixta senum ac iuvenum densentur funera ; nullum
 20 saeva caput Proserpina fugit.
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagae ne parce malignus harenae
 ossibus et capiti inhumato
 25 particulam dare : sic, quodcumque minabitur Æurus
 fluctibus Hesperiiis, Venusinae
 plectantur silvae te sospite, multaue merces
 unde potest tibi defluat aequo
 ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 30 Neglegis immeritis nocituram
 postmodo te natis fraudem committere ? Fors et
 debita iura vicesque superbae
 te maneant ipsum : precibus non linquar inultis,
 teque piacula nulla resolvent.
 35 Quamquam festinas, non est mora longa : licebit
 iniecto ter pulvere curras.

29

Icci, beatis nunc Arabum invides
 gazis et acrem militiam paras
 non ante devictis Sabaeae
 regibus, horribilique Medo
 5 nectis catenas ? Quae tibi virginum
 sponso necato barbara serviet ?
 Puer quis ex aula capillis
 ad cyathum statuetur unctis,

10 doctus sagittas tendere Sericas
 arcu paterno? Quis neget arduis
 pronos relabi posse rivos
 montibus et Tiberim reverti,

15 cum tu coemptos undique nobilis
 libros Panaeti Socraticam et domum
 mutare loricis Hiberis,
 pollicitus meliora, tendis?

30

O Venus, regina Cnidi Paphique,
 sperne dilectam Cypron et vocantis
 ture te multo Glycerae decoram
 transfer in aedem.

5 Fervidus tecum puer et solutis
 Gratiae zonis properentque Nymphae
 et parum comis sine te Iuventas
 Mercuriusque.

31

5 Quid dedicatum poscit Apollinem
 vates? Quid orat de patera novum
 fundens liquorem? Non opimae
 Sardiniae segetes feracis,
 non aestuosae grata Calabriae
 armenta, non aurum aut ebur Indicum,
 non rura quae Liris quieta
 mordet aqua taciturnus amnis.

Premant Calena falce quibus dedit
 10 Fortuna vitem, dives et aureis
 mercator exsiccet culullis
 vina Syra reparata merce,
 dis carus ipsis, quippe ter et quater
 anno revisens aequor Atlanticum
 15 impune : me pascunt olivae,
 me cichorea levesque malvae.
 Frui paratis et valido mihi,
 Latoe, dones et, precor, integra
 cum mente nec turpem senectam
 20 degere nec cithara carentem.

32

Poscimur. Si quid vacui sub umbra
 lusimus tecum, quod et hunc in annum
 vivat et pluris, age dic Latinum,
 barbite, carmen,
 5 Lesbio primum modulate civi,
 qui ferox bello tamen inter arma,
 sive iactatam religarat udo
 litore navim,
 Liberum et Musas Veneremque et illi
 10 semper haerentem puerum canebat
 et Lycum nigris oculis nigroque
 crine decorum.
 O decus Phoebi et dapibus supremi
 grata testudo Iovis, o laborum
 15 dulce lenimen, mihi cumque salve
 rite vocanti !

33

Albi, ne doleas plus nimio memor
 immitis Glycerae, neu miserabilis
 decantes elegos, cur tibi iunior
 laesa praeniteat fide,

5 insignem tenui fronte Lycorida
 Cyri torret amor, Cyrus in asperam
 declinat Pholoen ; sed prius Apulis
 iungentur capreae lupis

10 quam turpi Pholoe peccet adultero.
 Sic visum Veneri, cui placet imparis
 formas atque animos sub iuga aenea
 saevo mittere cum ioco.

15 Ipsum me melior cum peteret Venus,
 grata detinuit compede Myrtale
 libertina, fretis acrior Hadriae
 curvantis Calabros sinus.

34

Parcus deorum cultor et infrequens,
 insanientis dum sapientiae
 consultus erro, nunc retrorsum
 vela dare atque iterare cursus

5 cogor relictos. Namque Diespiter,
 igni corusco nubila dividens
 plerumque, per purum tonantis
 egit equos volucremque currum,

10 quo bruta tellus et vaga flumina,
 quo Styx et invisi horrida Taenari
 sedes Atlanteusque finis
 concutitur. Valet ima summis
 mutare et insignem attenuat deus,
 obscura promens; hinc apicem rapax
 15 Fortuna cum stridore acuto
 sustulit, hic posuisse gaudet.

35

O diva, gratum quae regis Antium,
 praesens vel imo tollere de gradu
 mortale corpus vel superbos
 vertere funeribus triumphos:
 5 te pauper ambit sollicita prece
 ruris colonus, te dominam aequoris
 quicumque Bithyna lacessit
 Carpathium pelagus carina;
 te Dacus asper, te profugi Scythae
 10 urbesque gentesque et Latium ferox
 regumque matres barbarorum et
 purpurei metuunt tyranni,
 iniurioso ne pede prouas
 stantem columnam, neu populus frequens
 15 ad arma cessantis ad arma
 concitet imperiumque frangat.
 Te semper anteit saeva Necessitas,
 clavos trabalis et cuneos manu

gestans aena, nec severus
 20 uncus abest liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
 velata panno, nec comitem abnegat,
 utcumque mutata potentis
 veste domos inimica linquis ;

25 at volgus infidum et meretrix retro
 periura cedit, diffugiunt cadis
 cum faece siccatis amici
 ferre iugum pariter dolosi.

30 Serves iturum Caesarem in ultimos
 orbis Britannos et iuvenum recens
 examen Eois timendum
 partibus oceanoque rubro.

Eheu cicatricum et sceleris pudet
 fratrumque. Quid nos dura refugimus
 35 aetas? Quid intactum nefasti
 liquimus? Vnde manum iuventus

metu deorum continuit? Quibus
 pepercit aris? O utinam nova
 incude diffingas retunsum in
 40 Massagetas Arabasque ferrum.

36

Et ture et fidibus iuvat
 placare et vituli sanguine debito
 custodes Numidae deos,
 qui nunc Hesperia sospes ab ultima

5 caris multa sodalibus,
 nulli plura tamen dividit oscula
 quam dulci Lamiae, memor
 actae non alio rege puertiae
 mutataeque simul togae.
 10 Cressa ne careat pulchra dies nota,
 neu promptae modus amphorae
 neu morem in Saliū sit requies pedum,
 neu multi Damalis meri
 Bassum Threicia vincat amystide,
 15 neu desint epulis rosae
 neu vivax apium neu breve lilium.
 Omnes in Damalin putris
 deponent oculos, nec Damalis novo
 divelletur adultero,
 20 lascivis hederis ambitiosior.

37

Nunc est bibendum, nunc pede libero
 pulsanda tellus, nunc Saliaribus
 ornare pulvinar deorum
 tempus erat dapibus, sodales.
 5 Antehac nefas depromere Caecubum
 cellis avitis, dum Capitolio
 regina dementis ruinas
 funus et imperio parabat
 contaminato cum grege turpium
 10 morbo virorum, quidlibet impotens
 sperare fortunaque dulci
 ebria. Sed minuit furorem

vix una sospes navis ab ignibus,
mentemque lymphatam Mareotico
15 redegit in veros timores.

Caesar, ab Italia volantem

remis adurgens, accipiter velut
mollis columbas aut leporem citus
20 venator in campis nivalis

Haemoniae, daret ut catenis

fatale monstrum. Quae generosius
perire quaerens nec muliebriter
expavit ensem nec latentis

classe cita reparavit oras ;

25 ausa et iacentem visere regiam

vultu sereno, fortis et asperas

tractare serpentes, ut atrum

corpore combiberet venenum,

deliberata morte ferocior,

30 saevis Liburnis scilicet invidens

privata deduci superbo

non humilis mulier triumpho.

38

Persicos odi, puer, apparatus ;

displicent nexae philyra coronae ;

mitte sectari rosa quo locorum

sera moretur.

5

Simplici myrto nihil adlabores

sedulus curo ; neque te ministrum

dedecet myrtus neque me sub arta

vite bibentem.

LIBER SECVNDVS

I

Motum ex Metello consule civicum
bellique causas et vitia et modos
ludumque Fortunae gravisque
principum amicitias et arma

5 nondum expiatis uncta cruoribus,
periculosae plenum opus aleae,
tractas et incedis per ignis
suppositos cineri doloso.

10 Paulum severae musa tragoediae
desit theatris; mox ubi publicas
res ordinariis, grande munus
Cecropio repetes coturno,

15 insigne maestis praesidium reis
et consulenti, Pollio, curiae,
cui laurus aeternos honores
Delmatico peperit triumpho.

Iam nunc minaci murmure cornuum
perstringis auris, iam litui strepunt,
iam fulgor armorum fugacis
20 terret equos equitumque voltus.

Audire magnos iam videor duces
non indecoro pulvere sordidos
et cuncta terrarum subacta
praeter atrocem animum Catonis.

25
Ino et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat impotens
tellure victorum nepotes
rettulit inferias Iugurthae.

30
Quis non Latino sanguine pinguior
campus sepulcris impia proelia
testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?

35
Qui gurges aut quae flumina lugubris
ignara belli? Quod mare Dauniae
non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis, musa procax, iocis
Caeae retractes munera neniae;
mecum Dionaeo sub antro
40
quaere modos levioere plectro.

2

Nullus argento color est avaris
abdito terris, inimice laminae
Crispe Sallusti, nisi temperato
splendeat usu.

5
Vivet extento Proculeius aevo,
notus in fratres animi paterni;

illum aget penna metuente solvi
fama superstes.

10 Latius regnes avidum domando
spiritum quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
serviat uni.

15 Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
nec sitim pellit, nisi causa morbi
fugerit venis et aquosus albo
corpore languor.

20 Redditum Cyri solio Phraaten
dissidens plebi numero beatorum
eximit Virtus populumque falsis
dedocet uti

vocibus, regnum et diadema tutum
deferens uni propriamque laurum,
quisquis ingentis oculo inretorto
spectat acervos.

3

Aequam memento rebus in arduis
servare mentem, non secus in bonis
ab insolenti temperatam
laetitia, moriture Delli,

5 seu maestus omni tempore vixeris,
seu te in remoto gramine per dies
festos reclinatum bearis
interiore nota Falerni.

10 Quo pinus ingens albaque populus
umbram hospitem consociare amant
ramis? Quid obliquo laborat
lympha fugax trepidare rivo?

15 Huc vina et unguenta et nimium brevis
flores amoenae ferre iube rosae,
dum res et aetas et sororum
fila trium patiuntur atra.

20 Cedes coemptis saltibus et domo
villaque flavus quam Tiberis lavit,
cedes et exstructis in altum
divitiis potietur heres.

Divesne prisco natus ab Inacho
nil interest an pauper et infima
de gente sub divo moreris,
victima nil miserantis Orci.

25 Omnes eodem cogimur, omnium
versatur urna serius ocus
sors exitura et nos in aeternum
exsilium impositura cumbae.

4

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoeu, prius insolentem
serva Briseis niveo colore
movit Achillem,

5 movit Aiacem Telamone natum
forma captivae dominum Tecmessae;

arsit Atrides medio in triumpho
virgine rapta,

10 barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore et ademptus Hector
tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.

15 Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes;
regium certe genus et penatis
maeret iniquos.

20 Crede non illam tibi de scelesta
plebe dilectam, neque sic fidelem,
sic lucro aversam potuisse nasci
matre pudenda.

Bracchia et voltum teretisque suras
integer laudo: fuge suspicari
cuius octavum trepidavit aetas
claudere lustrum.

5

Nondum subacta ferre iugum valet
cervice, nondum munia comparis
aequare, nec tauri ruentis
in venerem tolerare pondus.

5 Circa virentis est animus tuae
campos iuvencae, nunc fluviis gravem
solantis aestum, nunc in udo
ludere cum vitulis salicto

10 praegestientis. Tolle cupidinem
immitis uvae ; iam tibi lividos
distinguet autumnus racemos
purpureo varius colore.

15 Iam te sequetur ; currit enim ferox
aetas, et illi quos tibi dempserit
adponet annos ; iam proterva
fronte petet Lalage maritum,

dilecta quantum non Pholoe fugax,
non Chloris, albo sic umero nitens
20 ut pura nocturno renidet
luna mari, Cnidiusve Gyges,

quem si puellarum insereres choro,
mire sagacis falleret hospites
discrimen obscurum solutis
crinibus ambiguoque voltu.

6

Septimi, Gadis aditure mecum et
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
barbaras Syrtis, ubi Maura semper
aestuat unda :

5 Tibur Argeo positum colono
sit meae sedes utinam senectae,
sit modus lasso maris et viarum
militiaeque.

10 Vnde si Parcae prohibent iniquae,
dulce pellitis ovibus Galaesi

flumen et regnata petam Laconi
rura Phalantho.

15 Ille terrarum mihi praeter omnis
angulus ridet, ubi non Hymetto
mella decedunt viridique certat
baca Venafro;

20 ver ubi longum tepidasque praebet
Iuppiter brumas et amicus Aulon
fertili Baccho minimum Falernis
invidet uvis.

Ille te mecum locus et beatae
postulant arces, ibi tu calentem
debita sparges lacrima favillam
vatis amici.

7

O saepe mecum tempus in ultimum
deducte Bruto militiae duce,
quis te redonavit Quiritem
dis patriis Italoque caelo,

5 Pompei, meorum prime sodalium,
cum quo morantem saepe diem mero
fregi coronatus nitentis
malobathro Syrio capillos?

10 Tecum Philippos et celerem fugam
sensi, relicta non bene parmula,
cum fracta virtus et minaces
turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostis Mercurius celer
 denso paventem sustulit aere ;
 15 te rursus in bellum resorbens
 unda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Iovi dapem,
 longaque fessum militia latus
 depone sub lauru mea, nec
 20 parce cadis tibi destinatis.

—
 Oblivioso levia Massico
 ciboria exple, funde capacibus
 unguenta de conchis. Quis udo
 deproperare apio coronas

25 curatve myrto? Quem Venus arbitrum
 dicet bibendi? Non ego sanius
 bacchabor Edonis ; recepto
 dulce mihi furere est amico.

8

Vlla si iuris tibi peierati
 poena, Barine, nocuisset umquam,
 dente si nigro fieres vel uno
 turpior ungui,

5 crederem ; sed tu simul obligasti
 perfidum votis caput, enitescis
 pulchrior multo, iuvenumque prodis
 publica cura.

Expedit matris cineres opertos
 10 fallere et toto taciturna noctis

signa cum caelo gelidaque divos
morte carentis.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
simplices Nymphae ferus et Cupido,
15 semper ardentis acuens sagittas
cote cruenta.

Adde quod pubes tibi crescit omnis,
servitus crescit nova, nec priores
impiae tectum dominae relinquunt,
20 saepe minati.

Te suis matres metuunt iuencis,
te senes parci miseraeque nuper
virgines nuptae, tua ne retardet
aura maritos.

9

Non semper imbres nubibus hispidos
manant in agros aut mare Caspium
vexant inaequales procellae
usque, nec Armeniis in oris,

5 amice Valgi, stat glacies iners
mensis per omnis aut Aquilonibus
querceta Gargani laborant
et foliis viduantur orni :

tu semper urges flebilibus modis
10 Mysten ademptum, nec tibi Vespero
surgente decedunt amores
nec rapidum fugiente solem.

At non ter aevo functus amabilem
 ploravit omnis Antilochum senex
 15 annos, nec impubem parentes
 Troilon aut Phrygiae sorores

flevēre semper : desine mollium
 tandem querellarum, et potius nova
 cantemus Augusti tropaea
 20 Caesaris et rigidum Niphaten

Medumque flumen gentibus additum
 victis minores volvere vertices,
 intraque praescriptum Gelonos
 exiguīs equitare campis.

IO

Rectius vives, Licini, neque altum
 semper urgendo neque, dum procellas
 cautus horrescis, nimium premendo
 litus iniquum.

5 Auream quisquis mediocritatem
 diligit, tutus caret obsoleti
 sordibus tecti, caret invidenda
 s**o**br̄ius aula.

10 Saepius ventis agitatur ingens
 pinus et celsae graviore casu
 decidunt turres feriuntque summos
 fulgura montis.

Sperat infestis, metuit secundis
 alteram sortem bene praeparatum

15 pectus. Informis hiemes reducit
 Iuppiter, idem

submovet; non, si male nunc, et olim
sic erit; quondam cithara tacentem
suscitat musam neque semper arcum
20 tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
fortis appare; sapienter idem
contrahes vento nimium secundo
 turgida vela.

II

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet Hadria
 divisus obiecto, remittas
 quaerere nec trepides in usum

5 poscentis aevi pauca. Fugit retro
 levis iuventas et decor, arida
 pellente lascivos amores
 canitie facilemque somnum.

10 Non semper idem floribus est honor
 vernīs, neque uno luna rubens nitet
 vultu. Quid aeternis minorem
 consiliis animum fatigas?

15 Cur non sub alta vel platano vel hac
 pinu iacentes sic temere et rosa
 canos odorati capillos,
 dum licet, Assyriaque nardo

'potamus uncti? Dissipat Euhius
 curas edacis. Quis puer ocius
 restinguet ardentis Falerni
 pocula praetereunte lympa?

Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? Eburna dic age cum lyra
 maturet, in comptum Lacaenae
 more comam religata nodum.

12

Nolis longa ferae bella Numantiae
 nec durum Hannibalem nec Siculum mare
 Poeno purpureum sanguine mollibus
 aptari citharae modis,

nec saevos Lapithas et nimium mero
 Hylaeum domitosque Herculea manu
 Telluris iuvenes, unde periculum
 fulgens contremuit domus

Saturni veteris; tuque pedestribus
 dices historiis proelia Caesaris,
 Maecenas, melius ductaque per vias
 regum colla minacium.

Me dulcis dominae Musa Licymniae
 cantus, me voluit dicere lucidum
 fulgentis oculos, et bene mutuis
 fidum pectus amoribus;

quam nec ferre pedem dedecuit choris
 nec certare ioco nec dare bracchia

ludentem nitidis virginibus sacro
20 Dianae celebris die.

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
permutare velis crine Licymniae,
25 plenas aut Arabum domos,
cum fragrantia detorquet ad oscula
cervicem, aut facili saevitia negat
quae poscente magis gaudeat eripi,
interdum rapere occupet?

13

Ille et nefasto te posuit die,
quicumque primum, et sacrilega manu
produxit, arbos, in nepotum
perniciem opprobriumque pagi;
5 illum et parentis crediderim sui
fregisse cervicem et penetralia
sparsisse nocturno cruore
hospitis; ille venena Colcha
et quicquid usquam concipitur nefas
10 tractavit, agro qui statuit meo
te triste lignum, te caducum
in domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis
cautum est in horas. Navita Bosporum
15 Poenus perhorrescit neque ultra
caeca timet aliunde fata;

miles sagittas et celerem fugam
 Parthi, catenas Parthus et Italum
 robur : sed improvisa leti
 20 vis rapuit rapietque gentis.

Quam paene furvae regna Proserpinae
 et iudicantem vidimus Aeacum
 sedesque discriptas piorum et
 Aeoliis fidibus querentem

25 Sappho puellis de popularibus,
 et te sonantem plenius aureo,
 Alcaee, plectro dura navis,
 dura fugae mala, dura belli.

Vtrumque sacro digna silentio
 30 mirantur umbrae dicere ; sed magis
 pugnas et exactos tyrannos
 densum umeris bibit aure volgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
 demittit atras belua centiceps
 35 auris et intorti capillis
 Eumenidum recreantur angues ?

Quin et Prometheus et Pelopis parens
 dulci laborem decipitur sono,
 nec curat Orion leones
 40 aut timidos agitare lyncas.

14

Eheu fugaces, Postume, Postume,
 labuntur anni, nec pietas moram

rugis et instanti senectae
adferet indomitaeque morti,

5 non si trecenis quotquot eunt dies,
amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

compescit unda, scilicet omnibus,
10 quicumque terrae munere vescimur,
enaviganda, sive reges
sive inopes erimus coloni.

Frustra cruento Marte carebimus
fractisque rauci fluctibus Hadriae,
15 frustra per autumnos nocentem
corporibus metuemus Austrum.

Visendus ater flumine languido
Cocytos errans et Danaï genus
infame damnatusque longi
20 Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus et domus et placens
uxor, neque harum quas colis arborum
te praeter invisas cupressos
ulla brevem dominum sequetur.

25 Absumet heres Caecuba dignior
servata centum clavibus et mero
tinguet pavementum superbo,
pontificum potiore cenis.

15

Iam pauca aratro iugera regiae
 moles relinquent; undique latius
 extenta visentur Lucrino
 stagna lacu, platanusque caelebs

5 evincet ulmos; tum violaria et
 myrtus et omnis copia narium
 spargent olivetis odorem
 fertilibus domino priori;

tum spissa ramis laurea fervidos
 10 excludet ictus. Non ita Romuli
 praescriptum et intonsi Catonis
 auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
 commune magnum; nulla decempedis
 15 metata privatis opacam
 porticus excipiebat Arcton,
 nec fortuitum spernere caespitem
 leges sinebant, oppida publico
 sumptu iubentes et deorum
 20 templa novo decorare saxo.

16

Otium divos rogat in patenti
 prensus Aegaeo, simul atra nubes
 condidit lunam neque certa fulgent
 sidera nautis;

5 otium bello furiosa Thrace,
 otium Medi pharetra decori,

Grosphæ, non gemmis neque purpura ve-
nale neque auro.

10 Non enim gazæ neque consularis
submovet lictor miseros tumultus
mentis et curas laqueata circum
tecta volantis.

15 Vivitur parvo bene cui paternum
splendet in mensa tenui salinum
nec levis somnos timor aut cupido
sordidus aufert.

20 Quid brevi fortes iaculamur ævo
multa? Quid terras alio calentis
sole mutamus? Patriæ quis exsul
se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa navis
Cura nec turmas equitum relinquit,
ocior cævis et agente nimbos
ocior Euro.

25 Laetus in præsens animus quod ultra est
oderit curare, et amara lento
temperet risu: nihil est ab omni
parte beatum.

30 Abstulit clarum cita mors Achillem,
longa Tithonum minuit senectus,
et mihi forsân tibi quod negarit
porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum

35 apta quadrigis equa, te bis Afro
 murice tinctae

vestiunt lanae : mihi parva rura et
 spiritum Graiae tenuem Camenae
 Parca non mendax dedit et malignum
 40 spernere volgus.

17

Cur me querellis exanimas tuis ?
 Nec dis anicum est nec mihi te prius
 obire, Maecenas, mearum
 grande decus columenque rerum

5 A, te meae si partem animae rapit
 maturior vis, quid moror altera,
 nec carus aequae nec superstes
 integer ? Ille dies utramque
 ducet ruinam. Non ego perfidum
 10 dixi sacramentum : ibimus, ibimus,
 utcumque praecedes, supremum
 carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae
 nec, si resurgat, centimanus Gyas
 15 divellet unquam ; sic potenti
 Iustitiae placitumque Parcis.

Seu Libra seu me Scorprios adspicit
 formidulosus, pars violentior
 natalis horae, seu tyrannus
 20 Hesperiae Capricornus undae,
 utrumque nostrum incredibili modo
 consentit astrum : te Iovis impio

tutela Saturno refulgens
eripuit volucrisque fati

25 tardavit alas, cum populus frequens
laetum theatri ter crepuit sonum ;
me truncus inlapsus cerebro
sustulerat, nisi Faunus ictum

30 dextra levasset, Mercurialium
custos virorum. Reddere victimas
aedemque votivam memento ;
nos humilem feriemus agnam.

18

Non ebur neque aureum
mea renidet in domo lacunar,
non trabes Hymettiae
premunt columnas ultima recisas
5 Africa, neque Attali
ignotus heres regiam occupavi,
nec Laonicas mihi
trahunt honestae purpuras clientae ;
at fides et ingeni
10 benigna vena est, pauperemque dives
me petit : nihil supra
deos lacesso nec potentem amicum
largiora flagito,
satis beatus unicus Sabinis.
15 Truditur dies die
novaeque pergunt interire lunae :
tu secanda marmora
locas sub ipsum funus, et sepulcri

immemor struis domos,
 20 marisque Bais obstrepentis urges
 submovere litora,
 parum locuples continente ripa.
 Quid quod usque proximos
 revellis agri terminos et ultra
 25 limites clientium
 salis avarus? Pellitur paternos
 in sinu ferens deos
 et uxor et vir sordidosque natos.
 Nulla certior tamen
 30 rapacis Orci fine destinata
 aula divitem manet
 erum. Quid ultra tendis? Aequa tellus
 pauperi recluditur
 regumque pueris, nec satellites Orci
 35 callidum Promethea
 revexit auro captus. Hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 genus coercet, hic levare functum
 pauperem laboribus
 40 vocatus atque non vocatus audit.

19

Bacchum in remotis carmina rupibus
 vidi docentem, credite posteri,
 Nymphasque discentis et auris
 capripedum Satyrorum acutas.

5 Euhoe, recenti mens trepidat metu
 plenoque Bacchi pectore turbidum

laetatur ; euhoe, parce Liber,
parce gravi metuende thyrsos

10 Fas pervicacis est mihi Thyiadas
vinique fontem lactis et uberes
cantare rivos atque truncis
lapsa cavis iterare mella ;

15 fas et beatæ coniugis additum
stellis honorem tectaque Penthei
disiecta non leni ruina
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnis, tu mare barbarum,
tu separatis uvidus in iugis
nodo coerces viperino
20 Bistonidum sine fraude crinis.

Tu, cum parentis regna per arduum
cohors Gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
unguibus horribilique mala,

25 quamquam choreis aptior et iocis
ludoque dictus non sat idoneus
pugnae ferebaris ; sed idem
pacis eras mediusque belli.

30 Te vidit insons Cerberus aureo
cornu decorum, leniter atterens
caudam, et recedentis trilingui
ore pedes tetigitque crura.

20

Non usitata nec tenui ferar
penna biformis per liquidum aethera
vates, neque in terris morabor
longius, invidiaque maior

5 urbis relinquam. Non ego pauperum
sanguis parentum, non ego quem vocas,
dilecte Maecenas, obibo,
nec Stygia cohibebor unda.

10 Iam iam residunt cruribus asperae
pelles et album mutor in alitem
superne nascunturque leves
per digitos umerosque plumae.

15 Iam Daedaleo notior Icaro
visam gementis litora Bospori
Syrtisque Gaetulas canorus
ales Hyperboreosque campos.

20 Me Colchus et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus et ultimi
noscent Geloni, me peritus
discet Hiber Rhodanique poter.

Absint inani funere neniae
luctusque turpes et querimoniae;
compesce clamorem ac sepulcri
mitte supervacuos honores.

LIBER TERTIVS

I

Odi profanum volgus et arceo.
Favete linguis! Carmina non prius
audita Musarum sacerdos
virginibus puerisque canto.

5 Regum timendorum in proprios greges,
reges in ipsos imperium est Iovis,
clari Giganteo triumpho,
cuncta supercilio moventis.

10 Est ut viro vir latius ordinet
arbusta sulcis, hic generosior
descendat in Campum petitor,
moribus hic meliorque fama

15 contendat, illi turba clientium
sit maior: aequa lege Necessitas
sortitur insignis et imos,
omne capax movet urna nomen.

20 Destructus ensis cui super impia
cervice pendet, non Siculae dapes
dulcem elaborabunt saporem,
non avium citharaeque cantus

somnum reducent; somnus agrestium
 lenis virorum non humilis domos
 fastidit umbrosamque ripam,
 non zephyris agitata tempe.

25 Desiderantem quod satis est neque
 tumultuosum sollicitat mare
 nec saevos Arcturi cadentis
 impetus aut orientis Haedi,

non verberatae grandine vineae
 30 fundusque mendax, arbore nunc aquas
 culpante, nunc torrentia agros
 sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt
 iactis in altum molibus; huc frequens
 35 caementa demittit redemptor
 cum famulis dominusque terrae

fastidiosus: sed timor et minae
 scandunt eodem quo dominus, neque
 decedit aerata triremi et
 40 post equitem sedet atra Cura.

Quod si dolentem nec Phrygius lapis
 nec purpurarum sidere clarior
 delenit usus nec Falerna
 vitis Achaemeniumque costum,

45 cur invidendis postibus et novo
 sublime ritu moliar atrium?
 Cur valle permutem Sabina
 divitias operosiores?

2

Angustam amice pauperiem pati
robustus acri militia puer
condiscât, et Parthos ferocis
vexet eques metuendus hasta,

5 vitamque sub divo et trepidis agat
in rebus; illum ex moenibus hosticis
matrona bellantis tyranni
prospiciens et adulta virgo

suspiret, cheu, ne rudis agminum
10 sponsus lacessat regius asperum
tactu leonem, quem cruenta
per medias rapit ira caedes.

Dulce et decorum est pro patria mori
mors et fugacem persequitur virum
15 nec parcit imbellis iuventae
poplitibus timidoque tergo.

Virtus repulsae nescia sordidae
intaminatis fulget honoribus,
nec sumit aut ponit securis
20 arbitrio popularis aurae;

virtus recludens immeritis mori
caelum negata temptat iter via,
coetusque vulgaris et udam
spernit humum fugiente penna.

25 Est et fideli tuta silentio
merces. Vetabo qui Cereris sacrum
vulgarit arcanae sub isdem
sit trabibus fragilemque mecum

30 solvat phaselon : saepe Diespiter
neglectus incesto addidit integrum ;
raro antecedentem scelestum
deseruit pede Poena claudo.

3

Iustum et tenacem propositi virum
non civium ardor prava iubentium,
non voltus instantis tyranni
mente quatit solida, neque Auster,

5 dux inquieti turbidus Hadriae,
nec fulminantis magna manus Iovis :
si fractus inlabatur orbis,
impavidum ferient ruinae.

10 Hac arte Pollux et vagus Hercules
enisus arcis attigit igneas,
quos inter Augustus recumbens
purpureo bibet ore nectar ;

15 hac te merentem, Bacche pater, tuae
vexere tigres indocili iugum
collo trahentes ; hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,

gratum elocuta consiliantibus
Iunone divis : ' Ilion, Ilion
20 fatalis incestusque iudex
et mulier peregrina vertit

in pulverem, ex quo destituit deos
mercede pacta Laomedon mihi

castaeque damnatum Minervae
cum populo et duce fraudulento.

25 Iam nec Lacaenae splendet adulterae
famosus hospes nec Priami domus
periura pugnacis Achivos
Hectoreis opibus refringit,

nostrisque ductum scditionibus
30 bellum resedit : protinus et gravis
iras et invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo ; illum ego lucidas
inire sedes, discere nectaris
35 sucos et adscribi quietis
ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviat Ilion
Romamque pontus, qualibet exsules
in parte regnanto beati ;
40 dum Priami Paridisque busto

insultet armentum et catulos ferae
cèlent inultae, stet Capitolium
fulgens triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis ;

45 horrenda late nomen in ultimas
extendat oras, qua medius liquor
secernit Europen ab Afro,
qua tumidus rigat arva Nilus.

Aurum inrepertum et sic melius situm,
50 cum terra celat, spernere fortior

quam cogere humanos in usus
omne sacrum rapiente dextra,

quicumque mundo terminus obstitit,
hunc tanget armis, visere gestiens
55 qua parte debacchentur ignes,
qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
hac lege dico, ne nimium pii
rebusque fidentes avitae
60 tecta velint reparare Troiac.

Troiae renascens alite lugubri
fortuna tristi clade iterabitur,
ducente victricis catervas
coniuge me Iovis et sorore.

65 Ter si resurgat murus aeneus
auctore Phoebos, ter pereat meis
excisus Argivis, ter uxor
capta virum puerosque ploret.'

70 Non hoc iocosae conveniet lyrae :
quo, musa, tendis? Desine pervicax
referre sermones deorum et
magna modis tenuare parvis.

4

Descende caelo et dic age tibia
regina longum Calliope melos,
seu voce nunc mavis acuta,
seu fidibus citharave Phoebi.

5 Auditis, an me ludit amabilis
insania? Audire et videor pios
 errare per lucos, amoenae
 quos et aquae subeunt et aerae.

10 Me fabulosae Volture in Apulo
nutricis extra limina Pulliae
 ludo fatigatumque somno
 fronde nova puerum palumbes

15 texere, mirum quod foret omnibus,
quicumque celsae nidum Acherontiae
 saltusque Bantinos et aruum
 pingue tenent humilis Forenti,

20 ut tuto ab atris corpore viperis
dormirem et ursis, ut premerer sacra
 lauroque conlataque myrto,
 non sine dis animosus infans.

 Vester, Camenae, vester in arduos
tollor Sabinos, seu mihi frigidum
 Praeneste seu Tibur supinum
 seu liquidae placuere Baiae.

25 Vestris amicum fontibus et choris
non me Philippis versa acies retro,
 devota non exstinxit arbor,
 nec Sicula Palinurus unda.

30 Vt cumque mecum vos eritis, libens
insanientem navita Bosporum
 temptabo et urentis harenas
 litoris Assyrii viator;

visam Britannos hospitibus feros
 et laetum equino sanguine Concanum,
 35 visam pharetratos Gelonos
 et Scythicum inviolatus annem.

Vos Caesarem altum, militia simul
 fessas cohortis abdidit oppidis,
 finire quaerentem labores
 40 Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis et dato
 gaudetis, almae. Scimus ut impios
 Titanas immanemque turbam
 fulmine sustulerit caduco

45 qui terram inertem, qui mare temperat
 ventosum et urbis regnaque tristia
 divosque mortalisque turmas
 imperio regit unus aequo.

Magnum illa terrorem intulerat Iovi
 50 fidens iuventus horrida bracchiis,
 fratresque tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
 aut quid minaci Porphyriion statu,
 55 quid Rhoetus evolsisque truncis
 Enceladus iaculator audax

contra sonantem Palladis aegida
 possent ruentes? Hinc avidus stetit
 Volcanus, hinc matrona Iuno et
 60 numquam umeris positurus arcum,

qui rore puro Castaliae lavit
 crinis solutos, qui Lyciae tenet
 dumeta natalemque silvam,
 Delius et Patareus Apollo.

65 Vis consili expers mole ruit sua :
 vim temperatam di quoque provehunt
 in maius ; idem odere viris
 omne nefas animo moventis.

70 Testis mearum centimanus Gyas
 sententiarum, notus et integrae
 temptator Orion Dianae,
 virginea domitus sagitta.

75 Iniecta monstris Terra dolet suis,
 maeretque partus fulmine luridum
 missos ad Orcum ; nec peredit
 impositam celer ignis Aetnen,

80 incontinentis nec Tityi iecur
 reliquit ales, nequitiae additus
 custos ; amatorem trecentae
 Pirithoum cohibent catenae.

5

Caelo tonantem credidimus Iovem
 regnare : praesens divus habebitur
 Augustus adiectis Britannis
 imperio gravibusque Persis.

5 Milesne Crassi coniuge barbara
 turpis maritus vixit et hostium

(pro curia inversique mores!)
 consenuit socerorum in armis,

10 sub rege Medo Marsus et Apulus,
 anciliorum et nominis et togae
 oblitus aeternaeque Vestae,
 incolumi Iove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
 15 dissentientis condicionibus
 foedis et exemplo trahenti
 perniciem veniens in aevum,

si non periret immiserabilis
 captiva pubes. 'Signa ego Punicis
 20 adfixa delubris et arma
 militibus sine caede' dixit

'derepta vidi; vidi ego civium
 retorta tergo bracchia libero
 portasque non clausas et arva
 Marte coli populata nostro.

25 Auro repensus scilicet acrior
 miles redibit. Flagitio additis
 damnum. Neque amissos colores
 lana refert medicata fuco,

nec vera virtus, cum semel excidit,
 30 curat reponi deterioribus.

Si pugnat extricata densis
 cerva plagis, erit ille fortis

qui perfidis se credidit hostibus,
 et Marte Poenos proteret altero

35 qui lora restrictis lacertis
 sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret inscius,
pacem duello miscuit. O pudor!

40 O magna Carthago, probrosis
 altior Italiae ruinis!

Fertur pudicae coniugis osculum
parvosque natos ut capitis minor
ab se removisse et virilem
torvus humi posuisse voltum,

45 donec labantis consilio patres
 firmaret auctor numquam alias dato,
 interque maerentis amicos
 egregius properaret exsul.

50 Atqui sciebat quae sibi barbarus
 tortor pararet: non aliter tamen
 dimovit obstantis propinquos
 et populum reditus morantem

55 quam si clientum longa negotia
 diiudicata lite relinqueret,
 tendens Venafranos in agros
 aut Lacedaemonium Tarentum.

6

Delicta maiorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
aedisque labentis deorum et
foeda nigro simulacra fumo.

5 Dis te minorem quod geris, imperas :
hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

10 Iam bis Monaeses et Pacori manus
non auspicatos contudit impetus
nostros et adiecisse praedam
torquibus exiguis renidet.

15 Paenè occupatam seditionibus
delevit urbem Dacus et Aethiops,
hic classe formidatus, ille
missilibus melior sagittis.

20 Fecunda culpa saecula nuptias
primum inquinavere et genus et domos ;
hoc fonte derivata clades
in patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
matura virgo et fingitur artibus,
iam nunc et incestos amores
de tenero meditatur ungui ;

25 mox iuniores quaerit adulteros
inter mariti vina, neque eligit
cui donet impermissa raptim
gaudia luminibus remotis,

30 sed iussa coram non sine conscio
surgit marito, seu vocat institor
seu navis Hispanae magister,
dedecorum pretiosus emptor.

Non his iuventus orta parentibus
 infecit aequor sanguine Punico,
 35 Pyrrhumque et ingentem cecidit
 Antiochum Hannibalemque dirum,

 sed rusticorum mascula militum
 proles, Sabellis docta ligonibus
 versare glaebas et severae
 40 matris ad arbitrium recisos

 portare fustis, sol ubi montium
 mutaret umbras et iuga demeret
 bobus fatigatis, amicum
 tempus agens abeunte curru.

 45 Damnosa quid non imminuit dies?
 Aetas parentum, peior avis, tulit
 nos nequiores, mox daturos
 progeniem vitiosorem.

7

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
 primo restituent vere Favonii
 Thyna merce beatum,
 constantis iuvenem fide,

 5 Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
 post insana Caprae sidera frigidas
 noctis non sine multis
 insomnis lacrimis agit.

 Atqui sollicitae nuntius hospitae,
 10 suspirare Chloen et miseram tuis

dicens ignibus uri,
temptat mille vafer modis.

15 Vt Proetum mulier perfida credulum
falsis impulerit criminibus nimis
casto Bellerophontae
maturare necem refert ;

narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens,
20 et peccare docentis
fallax historias movet.

Frustra : nam scopulis surdior Icari
voces audit adhuc integer. At tibi
ne vicinus Enipeus
25 plus iusto placeat cave,

quamvis non alius flectere equum sciens
aeque conspicitur gramine Martio,
nec quisquam citus aeque
Tusco denatat alveo.

30 Prima nocte domum claude, neque in vias
sub cantu querulae despice tibiae,
et te saepe vocanti
duram difficilis mane.

8

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
quid velint flores et acerra turis
plena miraris, positusque carbo in
caespite vivo,

- 5 docte sermones utriusque linguae?
Voveram dulcis epulas et album
 Liberi caprum prope funeratus
 arboris ictu.
- 10 Hic dies, anno redeunte festus,
corticem adstrictum pice demovebit
amphorae fumum bibere institutae
 consule Tullo.
- 15 Sume, Maecenas, cyathos amici
sospitis centum, et vigiles lucernas
perfer in lucem; procul omnis esto
 clamor et ira.
- 20 Mitte civilis super urbe curas:
occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
 dissidet armis,
- servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber sera domitus catena,
iam Scythae laxo meditantur arcu
 cedere campis.
- 25 Neglegens ne qua populus laboret,
parce privatus nimium cavere et
dona praesentis cape laetus horae;
 linque severa.

9

Donec gratus eram tibi
nec quisquam potior bracchia candidae
cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

5 Donec non alia magis
 arsisti neque erat Lydia post Chloen,
 multi Lydia nominis,
 Romana vigui clarior Iliā.
 Me nunc Thressa Chloe regit,
 10 dulcis docta modos et citharae sciens,
 pro qua non metuum mori,
 si parcent animae fata superstiti.
 Me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti,
 15 pro quo bis patiar mori,
 si parcent puero fata superstiti.
 Quid si prisca redit Venus,
 diductosque iugo cogit aeneo,
 si flava excutitur Chloe,
 20 reiectaeque patet ianua Lydiae?
 Quamquam sidere pulchrior
 ille est, tu levior cortice et improbo
 iracundior Hadria,
 tecum vivere amem, tecum obeam libens

IO

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
 saevo nupta viro, me tamen asperas
 porrectum ante foris obicere incolis
 plorares Aquilonibus.

5 Audis quo strepitu ianua, quo nemus
 inter pulchra satum tecta remugiat
 ventis, et positus ut glaciēt nivis
 puro numine Iuppiter?

10 Ingratam Veneri pone superbiam,
 ne currente retro funis eat rota :
 non te Penelopen difficilem precis
 Tyrrenus genuit parens.

15 O quamvis neque te munera nec preces
 nec tinctus viola pallor amantium
 nec vir Pieria paelice saucius
 curvat, supplicibus tuis

20 parcas, nec rigida mollior aesculo
 nec Mauris animum mitior anguibus :
 non hoc semper erit liminis aut aquae
 caelestis patiens latus.

I I

Mercuri, nam te docilis magistro
 movit Amphion lapides canendo,
 tuque testudo, resonare septem
 callida nervis,

5 nec loquax olim neque grata, nunc et
 divitum mensis et amica templis,
 dic modoſ Lyde quibus obstinatas
 adplicet auris,

10 quae velut latis equa trima campis
 ludit exsultim metuitque tangi,
 nuptiarum expers et adhuc protervo
 cruda marito.

Tu potes tigris comitesque silvas
 ducere et rivos celeris morari ;

15 cessit immanis tibi blandienti
ianitor aulae

Cerberus, quamvis furiale centum
muniant angues caput eius atque
spiritus taeter saniesque manet
20 ore trilingui;

quin et Ixion Tityosque¹ voltu
risit invito; stetit urna paulum
sicca, dum grato Danaï puellas
carmine mulces.

25 Audiât Lyde scelus atque notas
virginum poenas et inane lymphæ
dolium fundo pereuntis imo,
seraque fata

30 quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ (nam quid potuere maius?)
impiæ sponso potuere duro
perdere ferro.

Vna de multis face nuptiali
digna periurum fuit in parentem
35 splendide mendax et in omne virgo
nobilis ævum;

‘Surge’ quæ dixit iuveni marito,
‘surge, ne longus tibi somnus, unde
non times, detur; socerum et scelestas
40 falle sorores,

quæ, velut nactæ vitulos leaenæ,
singulos eheu lacerant. Ego illis

mollior nec te feriam neque intra
 claustra tenebo :

45 me pater saevis oneret catenis,
 quod viro clemens misero peperci ;
 me vel extremos Numidarum in agros
 classe releget.

I pedes quo te rapiunt et aerae,
 50 dum favet nox et Venus, i secundo
 omine et nostri memorem sepulcro
 sculpe querellam.'

12

1 Miserarum est neque amori dare ludum neque dulci
 mala vino lavere, aut exanimari metuentis
 patruae verbera linguae.
 2 Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas
 operosaeque Minervae studium aufert, Neobule,
 Liparaei nitor Hebri,
 3 simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis,
 eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
 neque segni pede victus ;
 4 catus idem per apertum fugientis agitato
 grege cervos iaculari et celer arto latitantem
 fruticeto excipere aprum.

13

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
 dulci digne mero non sine floribus,
 cras donaberis haedo,
 cui frons turgida cornibus

5 primis et venerem et proelia destinat ;
 frustra : nam gelidos inficiet tibi
 rubro sanguine rivos,
 lascivi suboles gregis.

10 Te flagrantis atrox hora Caniculae
 nescit tangere, tu frigus amabile
 fessis vomere tauris
 praebes et pecori vago.

15 Fies nobilium tu quoque fontium,
 me dicente cavis impositam ilicem
 saxis unde loquaces
 lympphae desiliunt tuae.

14

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
 morte venalem petiisse laurum
 Caesar Hispana repetit penatis
 victor ab ora.

5 Vnico gaudens mulier marito
 prodeat, iustis operata divis,
 et soror clari ducis et decorae
 supplice vitta
 virginum matres iuvenumque nuper
 10 sospitum ; vos, o pueri et puellae
 non virum expertae, male ominatis
 parcite verbis.

15 Hic dies vere mihi festus atras
 eximet curas : ego nec tumultum
 nec mori per vim metuam tenente
 Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas
 et cadum Marsi memorem duelli,
 Spartacum si qua potuit vagantem
 20 fallere testa.

Dic et argutae properet Neaerae
 murreum nodo cohibere crinem;
 si per invisum mora ianitorem
 fiet, abito.

25 Lenit albescens animos capillus
 litium et rixae cupidos protervae;
 non ego hoc ferrem calidus iuventa
 consule Planco.

15

Vxor pauperis Ibyci,
 tandem nequitiae fige modum tuae
 famosisque laboribus;
 maturo propior desine funeri
 5 inter ludere virgines
 et stellis nebulam spargere candidis.
 Non, si quid Pholoen satis,
 et te, Chlori, decet: filia rectius
 expugnat iuvenum domos,
 10 pulso Thyias uti concita tympano.
 Illam cogit amor Nothi
 lascivae similem ludere capreae:
 te lanae prope nobilem
 tonsae Luceriam, non citharae decent
 15 nec flos purpureus rosae
 nec poti vetulam faece tenus cadi.

16

Inclusam Danaen turris aenea
robustaeque fores et vigilum canum
tristes excubiae munierant satis
nocturnis ab adulteris,

5 si non Acrisium, virginis abditae
custodem pavidum, Iuppiter et Venus
risissent: fore enim tutum iter et patens
converso in pretium deo.

10 Aurum per medios ire satellites
et perrumpere amat saxa potentius
ictu fulmineo; concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

demersa exitio; diffidit urbium
15 portas vir Macedo et subruit aemulos
reges muneribus; munera navium
saevos inlaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam
maiorumque fames; iure perhorru
late conspicuum tollere verticem,
20 Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
ab dis plura feret. Nil cupientium
nudus castra peto et transfuga divitum
partis linquere gestio,

25 contemptae dominus splendidior rei,
quam si quicquid arat impiger Apulus
occultare meis dicerer horreis,
magnas inter opes inops.

30 Purae rivus aquae silvaque iugerum
paucorum et segetis certa fides meae
fulgentem imperio fertilis Africae
fallit sorte beatior.

35 Quamquam nec Calabriae mella ferunt apes
nec Laestrygonia Bacchus in amphora
languescit mihi, nec pinguia Gallicis
crescunt vellera pascuis,

importuna tamen pauperies abest,
nec, si plura velim, tu dare deneges.
40 Contracto melius parva cupidine
vectigalia porrigam

quam si Mygdoniis regnum Alyattei
campis continuem. Multa petentibus
desunt multa; bene est cui deus obtulit
parca quod satis est manu.

17

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
quando et priores hinc Lamias ferunt
denominatos et nepotum
per memores genus omne fastos,

5 auctore ab illo ducis originem
qui Formiarum moenia dicitur
princeps et innantem Maricae
litoribus tenuisse Lirim

10 late tyrannus, cras foliis nemus
multis et alga litus inutili

demissa tempestas ab Euro
sternet, aquae nisi fallit augur

annosa cornix; dum potes, aridum
compone lignum; cras genium mero
15 curabis et porco bimenstri
cum famulis operum solutis.

18

Faune, nympharum fugientum amator,
per meos finis et aprica rura
lenis incedas, abeasque parvis
aequus alumnis,

5 si tener pleno cadit haedus anno,
larga nec desunt Veneris sodali
vina craterae, vetus ara multo
fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
10 cum tibi nonae redeunt Decembres;
festus in pratis vacat otioso
cum bove pagus;

inter audacis lupus errat agnos,
spargit agrestis tibi silva frondis,
15 gaudet invisam pepulisse fossor
ter pede terram.

19

Quantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,

narras et genus Aeaci
 et pugnata sacro bella sub Ilio :
 5 quo Chium pretio cadum
 mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 quo praebente domum et quota
 Paelignis caream frigoribus, taces.
 Da lunae propere novae,
 10 da noctis mediae, da, puer, auguris
 Murenæ. Tribus aut novem
 miscentur cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat imparis,
 ternos ter cyathos attonitus petet
 15 vatēs; tris prohibet supra
 rixarum metuens tangere Gratia
 nudis iuncta sororibus.
 Insanire iuvat: cur Berecynthiae
 cessant flamina tibiae?
 20 Cur pendet tacita fistula cum lyra?
 Parcentis ego dexteras
 odi: sparge rosas; audiat invidus
 dementem strepitum Lycus
 et vicina seni non habilis Lyco.
 25 Spissa te nitidum coma,
 puro te similem, Telephe, Vespero
 tempestiva petit Rhode;
 me lentus Glycerae torret amor meae.

20

Non vides quanto moveas periculo,
 Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
 Dura post paulo fugies inaudax
 proelia raptor,

5 cum per obstantis iuvenum catervas
 ibit insignem repetens Nearchum :
 grande certamen, tibi praeda cedat,
 maior an illa.

Interim, dum tu celeres sagittas
 10 promis, haec dentis acuit timendos,
 arbiter pugnae posuisse nudo
 sub pede palmam

fertur et leni recreare vento
 sparsum odoratis umerum capillis,
 15 qualis aut Nireus fuit aut aquosa
 raptus ab Ida.

21

O nata mecum consule Manlio,
 seu tu querellas sive geris iocos
 seu rixam et insanos amores
 seu facilem, pia testa, somnum,

5 quocumque lectum nomine Massicum
 servas, moveri digna bono die,
 descende, Corvino iubente
 promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
 10 sermonibus, te negleget horridus :
 narratur et prisca Catonis
 saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
 plerumque duro ; tu sapientium
 15 curas et arcanum iocos
 consilium retegis Lyaeo ;

tu spem reducis mentibus anxiis
 virisque et addis cornua pauperi,
 post te neque iratos trementi
 20 regum apices neque militum arma.

Te Liber et, si laeta aderit, Venus
 segnesque nodum solvere Gratiae
 vivaeque producent lucernae
 dum rediens fugat astra Phoebus.

22

Montium custos nemorumque virgo,
 quae laborantis utero puellas
 ter vocata audis adimisque leto,
 diva triformis,

5 imminens villae tua pinus esto,
 quam per exactos ego laetus annos
 verris obliquum meditantis ictum
 sanguine donem.

23

Caelo supinas si tuleris manus
 nascente luna, rustica Phidyle,
 si ture placaris et horna
 fruge Laris avidaque porca,

5 nec pestilentem sentiet Africum
 fecunda vitis nec sterilem seges
 robiginem aut dulces alumni
 pomifero grave tempus anno.

10 Nam quae nivali pascitur Algido
 devota quercus inter et ilices
 aut crescit Albanis in herbis
 victima pontificum securis

cervice tinguet: te nihil attinet
 temptare multa caede bidentium
 15 parvos coronantem marino
 rore deos fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus,
 non sumptuosa blandior hostia,
 mollivit aversos Penatis
 20 farre pio et saliente mica.

24

Intactis opulentior
 thesauris Arabum et divitis Indiae
 caementis licet occupes
 Tyrrenum omne tuis et mare Apulicum,
 5 si figit adamantinos
 summis verticibus dira Necessitas
 clavos, non animum metu,
 non mortis laqueis expedies caput.
 Campestris melius Scythae,
 10 quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
 vivunt et rigidi Getae,
 immetata quibus iugera liberas
 fruges et Cererem ferunt,
 nec cultura placet longior annua,
 15 defunctumque laboribus
 aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus
 privignis mulier temperat innocens,
 nec dotata regit virum
 20 coniunx, nec nitido fudit adultero ;
 dos est magna parentium
 virtus et metuens alterius viri
 certo foedere castitas,
 et peccare nefas aut pretium est mori.
 25 O quisquis volet impias
 caedis et rabiem tollere civicam,
 si quaeret pater urbium
 subscribi statuis, indomitam audeat
 refrenare licentiam,
 30 clarus post genitis, — quatenus, heu nefas !
 virtutem incolumem odimus,
 sublatam ex oculis quaerimus invidi.
 Quid tristes querimoniae,
 si non supplicio culpa reciditur,
 35 quid leges sine moribus
 vanae proficiunt, si neque fervidis
 pars inclusa caloribus
 mundi nec Boreae finitimum latus
 durataeque solo nives
 40 mercatorem abigunt, horrida callidi
 vincunt aequora navitae,
 magnum pauperies opprobrium iubet
 quidvis et facere et pati,
 virtutisque viam deserit arduae ?
 45 Vel nos in Capitolium,
 quo clamor vocat et turba faventium,
 vel nos in mare proximum
 gemmas et lapides aurum et inutile

summi materiem mali,
 50 mittamus, scelerum si bene paenitet.
 Eradenda cupidinis
 pravi sunt elementa et tenerae nimis
 mentes asperioribus
 formandae studiis. Nescit equo rudis
 55 haerere ingenuus puer
 venarique timet, ludere doctior,
 seu Graeco iubeas trocho,
 seu malis vetita legibus alea,
 cum periura patris fides
 60 consortem socium fallat et hospites,
 indignoque pecuniam
 heredi properet. Scilicet improbae
 crescunt divitiae : tamen
 curtae nescio quid semper abest rei.

25

Quo me, Bacche, rapis tui
 plenum? Quae nemora aut quos agor in specus
 velox mente nova? Quibus
 antris egregii Caesaris audiar
 5 aeternum meditans decus
 stellis inserere et consilio Iovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
 indictum ore alio. Non secus in iugis
 exsommis stupet Euhias,
 10 Hebrum prospiciens et nive candidam
 Thracen ac pede barbaro
 lustratam Rhodopen, ut mihi devio
 ripas et vacuum nemus
 mirari libet. O Naiadum potens

15 Baccharumque valentium
 proceras manibus vertere fraxinos,
 nil parvum aut humili modo,
 nil mortale loquar. Dulce periculum est,
 O Lenaeae, sequi deum
 20 cingentem viridi tempora pampino.

26

Vixi puellis nuper idoneus
 et militavi non sine gloria :
 nunc arma defunctumque bello
 barbiton hic paries habebit,
 5 laevum marinae qui Veneris latus
 custodit. Hic, hic ponite lucida
 funalia et vectis et arcus
 oppositis foribus minacis.
 O quae beatam diva tenes Cyprum et
 10 Memphin carentem Sithonia nive,
 regina, sublimi flagello
 tange Chloen semel arrogantem.

27

Impios parrae recinentis omen
 ducat et praegnans canis aut ab agro
 rava decurrens lupa Lanuvino
 fetaque volpes ;
 5 rumpat et serpens iter institutum,
 si per obliquum similis sagittae
 terruit mannos : ego cui timebo
 providus auspex,

10 antequam stantis repetat paludes
 imbrium divina avis imminetum,
 oscinem corvum prece suscitabo
 solis ab ortu.

15 Sis licet felix, ubicumque mavis,
 et memor nostri, Galatea, vivas,
 teque nec laevus vetet ire picus
 nec vaga cornix.

20 Sed vides quanto trepidet tumultu
 pronus Orion? Ego quid sit ater
 Hadriae novi sinus et quid albus
 peccet Iapyx.

 Hostium uxores puerique caecos
 sentiant motus orientis Austri et
 aequoris nigri fremitum et trementis
 verberé ripas.

25 Sic et Europe niveum doloso
 credidit tauro latus et scatentem
 beluis pontum mediasque fraudes
 palluit audax.

30 Nuper in pratis studiosa florum et
 debitae Nymphis opifex coronae,
 nocte sublustri nihil astra praeter
 vidit et undas.

35 Quae simul centum tetigit potentem
 oppidis Creten, 'Pater, — o relictum
 filiae nomen, pietasque' dixit
 'victa furore!

Vnde quo veni? Levis una mors est
 virginum culpa. Vigilansne ploro
 turpe commissum, an vitiis carentem
 40 ludit imago

vana, quae porta fugiens eburna
 somnium ducit? Meliusne fluctus
 ire per longos fuit, an recentis
 carpere flores?

55 Si quis infamem mihi nunc iuvenum
 dedat iratae, lacerare ferro et
 frangere enitar modo multum amati
 cornua monstri.

50 Impudens liqui patrios penatis,
 impudens Orcum moror. O deorum
 si quis haec audis, utinam inter errem
 nuda leones!

55 Antequam turpis macies decentis
 occupet malas teneraeque sucus
 defluat praedae, speciosa quaero
 pascere tigris.

60 Vilis Europe, pater urget absens,
 Quid mori cessas? Potes hac ab orno
 pendulum zona bene te secuta
 laedere collum;

sive te rupes et acuta leto
 saxa delectant, age te procellae
 crede veloci, nisi erile mavis
 carpere pensum

65 regius sanguis, dominaeque tradi
 barbarae paelex.' Aderat querenti
 perfidum ridens Venus et remisso
 filius arcu ;

70 mox, ubi lusit satis, ' Abstineto '
 dixit ' irarum calidaeque rixae,
 cum tibi invisus laceranda reddet
 cornua taurus.

Vxor invicti Iovis esse nescis.
 Mitte singultus, bene ferre magnam
 75 disce fortunam : tua sectus orbis
 nomina ducet.'

28

Festo quid potius die
 Neptuni faciam? Prome reconditum,
 Lyde, strenua Caecubum,
 munitaeque adhibe vim sapientiae.
 5 Inclinare meridiem
 sentis et, veluti stet volucris dies,
 parcis deripere horreo
 cessantem Bibuli consulis amphoram.
 Nos cantabimus invicem
 10 Neptunum et viridis Nereidum comas ;
 tu curva recines lyra
 Latonam et celeris spicula Cynthiae ;
 summo carmine quae Cnidon
 fulgentisque tenet Cycladas, et Paphum
 15 iunctis visit oloribus ;
 dicetur merita Nox quoque nenia.

29

Tyrrhena regum progenies, tibi
 non ante verso lene merum cado
 cum flore, Maecenas, rosarum et
 pressa tuis balanus capillis

5 iamdudum apud me est : eripe te morae
 ne semper udum Tibur et Aefulae
 declive contempleris arvum et
 Telegoni iuga parricidae.

10 Fastidiosam desere copiam et
 molem propinquam nubibus arduis ;
 omitte mirari beatae
 fumum et opes strepitumque Romae.

15 Plerumque gratae divitibus vices,
 mundaeeque parvo sub lare pauperum
 cenae sine aulaeis et ostro
 sollicitam explicuere frontem.

20 Iam clarus occultum Andromedae pater
 ostendit ignem, iam Procyon furit
 et stella vesani Leonis,
 sole dies referente siccos ;

iam pastor umbras cum grege languido
 rivumque fessus quaerit et horridi
 dumeta Silvani, caretque
 ripa vagis taciturna ventis :

35 tu civitatem quis deceat status
 curas et urbi sollicitus times
 quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent Tanaisque discors.

30 Prudens futuri temporis exitum
 caliginosa nocte premit deus,
 ridetque si mortalis ultra
 fas trepidat. Quod adest memento

componere aequus: cetera fluminis
 ritu feruntur, nunc medio alveo
 35 cum pace delabentis Etruscum
 in mare, nunc lapides adesos

stirpisque raptas et pecus et domos
 volventis una, non sine montium
 clamore vicinaeque silvae,
 40 cum fera diluvies quietos

inirritat amnis. Ille potens sui
 laetusque deget, cui licet in diem
 dixisse 'Vixi; cras uel atra
 nube polum pater occupato,

45 vel sole puro: non tamen inritum
 quodcumque retro est efficiet, neque
 diffinget infectumque reddet
 quod fugiens semel hora vexit.'

Fortuna, saevo laeta negotio et
 50 ludum insolentem ludere pertinax,
 transmutat incertos honores,
 nunc mihi, nunc alii benigna.

Laudo manentem: si celeris quatit
 pennas, resigno quae dedit et mea
 55 virtute me involvo probamque
 pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
 malus procellis, ad miserās preces
 decurrere et votis pacisci,
 60 ne Cypriæ Tyriæque merces

addant avaro divitias mari:
 tunc me biremis praesidio scaphae
 tutum per Aegaeos tumultus
 aura feret geminusque Pollux.

30

Exegi monumentum aere perennius
 regalique situ pyramidum altius,
 quod non imber edax, non Aquilo impotens
 possit diruere aut innumerabilis
 5 annorum series et fuga temporum.
 Non omnis moriar, multaque pars mei
 vitabit Libitinam; usque ego postera
 crescā laude recens; dum Capitolium
 scandet cum tacita virgine pontifex,
 10 dicar, qua violens obstrepit Aufidus
 et qua pauper aquae Daunus agrestium
 regnavit populorum ex humili potens,
 princeps Aeolium carmen ad Italos
 deduxisse modos. Sume superbiam
 15 quaesitam meritis et mihi Delphica
 lauro cinge volens, Melpomene, comam.

LIBER QVARTVS

I

Intermissa, Venus, diu
rursus bella moves? Parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
sub regno Cinarae. Desine, dulcium
5 mater saeva Cupidinum,
circa lustra decem flectere mollibus
iam durum imperiis; abi
quo blandae iuvenum te revocant preces
Tempestivius in domum
10 Pauli purpureis ales oloribus
comissabere Maximi,
si torrere iecur quaeris idoneum.
Namque et nobilis et decens
et pro sollicitis non tacitus reis
15 et centum puer artium
late signa feret militiae tuae,
et quandoque potentior
largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
20 ponet marmoream sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
duces tura, lyraeque et Berecynthiae
delectabere tibiae
mixtis carminibus non sine fistula;

25 illic bis pueri die
 numen cum teneris virginibus tuum
 laudantes pede candido
 in morem Salium ter quatient humum.
 Me nec femina nec puer
 30 iam nec spes animi credula mutui
 nec certare iuvat mero
 nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur heu, Ligurine, cur
 manat rara meas lacrima per genas?
 35 Cur facunda parum decoro
 inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis ego somniis
 iam captum teneo, iam volucrem sequor
 te per gramina Martii
 40 campi, te per aquas, dure, volubilis.

2

Pindarum quisquis studet aemulari,
 Iulle, ceratis ope Daedalea
 nititur pennis, vitreo daturus
 nomina ponto.

5 Monte decurrens velut amnis, imbres
 quem super notas aluere ripas,
 feruet immensusque ruit profundo
 Pindarus ore,

 laurea donandus Apollinari,
 10 seu per audacis nova dithyrambos
 verba devolvit numerisque fertur
 lege solutis,

15 seu deos regesve canit, deorum
 sanguinem, per quos cecidere iusta
 morte Centauri, cecidit tremendae
 flamma Chimaerae,

sive quos Elea domum reducit
 palma caelestis pugilemve equumve
 dicit et centum potiore signis
 20 munere donat,

flebili sponsae iuvenemve raptum
 plorat et viris animumque moresque
 aureos educit in astra nigroque
 invidet Orco.

25 Multa Dircaeum levat aura cycnum,
 tendit, Antoni, quotiens in altos
 nubium tractus : ego apis Matinae
 more modoque

30 grata carpentis thyma per laborem
 plurimum circa nemus uvidique
 Tiburis ripas operosa parvus
 carmina fingo.

35 Concines maiore poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet ferocis
 per sacrum clivum merita decorus
 fronde Sygambros ;

40 quo nihil maius meliusve terris
 fata donavere bonique divi
 nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 tempora priscum.

Concines laetosque dies et urbis
 publicum ludum super impetrato
 fortis Augusti reditu forumque
 litibus orbum.

45 Tum meae, si quid loquar audiendum,
 vocis accedet bona pars, et 'O sol
 pulcher, o laudande!' canam, recepto
 Caesare felix.

50 Teque dum procedis, 'Io Triumphe!'
 non semel dicemus 'Io Triumphe!'
 civitas omnis, dabimusque divis
 tura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
 me tener solvet vitulus, relicta
 55 matre qui largis iuvenescit herbis
 in mea vota,

fronte curvatos imitatus ignis
 tertium lunae referentis ortum,
 qua notam duxit niveus videri,
 60 cetera fulvus.

3

Quem tu, Melpomene, semel
 nascentem placido lumine videris,
 illum non labor Isthmius
 clarabit pugilem, non equus impiger
 5 curru ducet Achaico
 victorem, neque res bellica Deliis
 ornatum foliis ducem,
 quod regum tumidas contuderit minas,

ostendet Capitolio ;
 10 sed quae Tibur aquae fertile praefluunt
 et spissae nemorum comae
 fingent Aeolio carmine nobilem.
 Romae, principis urbium,
 dignatur suboles inter amabilis
 15 vatum ponere me choros,
 et iam dente minus mordeor invido.
 O testudinis aureae
 dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
 o mutis quoque piscibus
 20 donatura cycni, si libeat, sonum,
 totum muneris hoc tui est,
 quod monstror digito praetereuntium
 Romanae fidicen lyrae ;
 quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

4

Qualem ministrum fulminis alitem,
 cui rex deorum regnum in avis vagas
 permisit expertus fidelem
 Iuppiter in Ganymede flavo,
 5 olim iuventas et patrius vigor
 nido laborum propulit inscium,
 vernique iam nimbis remotis
 insolitos docuere nisus

 venti paventem, mox in ovilia
 10 demisit hostem vividus impetus,
 nunc in reluctantis dracones
 egit amor dapis atque pugnae ;

qualemve laetis caprea pascuis
 intenta fulvae matris ab ubere

15 iam lacte depulsum leonem
 dente novo peritura vidit :

videre Raetis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici (quibus

20 mos unde deductus per omne
 tempus Amazonia securi

dextras obarmet, quaerere distuli,
 nec scire fas est omnia), sed diu
 lateque victrices catervae
 consiliis iuvenis revictae

25 sensere quid mens rite, quid indoles
 nutrita faustis sub penetralibus
 posset, quid Augusti paternus
 in pueros animus Neronis.

30 Fortes creantur fortibus et bonis ;
 est in iuvenis, est in equis patrum
 virtus, neque imbellem feroces
 progenerant aquilae columbam :

doctrina sed vim promovet insitam,
 rectique cultus pectora roborant ;
 35 utcumque defecere mores,
 indecorant bene nata culpae.

Quid debeas, o Roma, Neronibus,
 testis Metaurum flumen et Hasdrubal
 devictus et pulcher fugatis
 40 ille dies Latio tenebris,

qui primus alma risit adorea,
dirus per urbis Afer ut Italas
 ceu flamma per taedas vel Eurus
 per Siculas equitavit undas.

45 Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
 vastata Poenorum tumultu
 fana deos habuere rectos,

dixitque tandem perfidus Hannibal:
50 'Cervi, luporum praeda rapacium,
 sectamur ultro quos opimus
 fallere et effugere est triumphus.

Gens quae cremato fortis ab Ilio
iactata Tuscis aequoribus sacra
55 natosque maturosque patres
 pertulit Ausonias ad urbis,

duris ut ilex tonsa bipennibus
nigrae feraci frondis in Algido,
 per damna, per caedis, ab ipso
60 ducit opes animumque ferro.

Non hydra secto corpore firmior
vinci dolentem crevit in Herculem,
 monstrumve submittere Colchi
 maius Echioniaeve Thebae.

65 Merses profundo, pulchrior evenit;
luctere. multa proruet integrum
 cum laude victorem geretque
 proelia coniugibus loquenda.

70 Carthagini iam non ego nuntios
mittam superbos ; occidit, occidit
spes omnis et fortuna nostri
nominis Hasdrubale interempto.'

75 Nil Claudiae non perficient manus,
quas et benigno numine Iuppiter
defendit et curae sagaces
expediunt per acuta belli.

5

Divis orte bonis, optume Romulae
custos gentis, abes iam nimium diu ;
maturum reditum pollicitus patrum
sancto concilio, redi.

5 Lucem redde tuae, dux bone, patriae ;
instar veris enim voltus ubi tuus
adfulsit populo, gratior it dies
et soles melius nitent.

10 Vt mater iuvenem, quem Notus invido
flatu Carpathii trans maris aequora
cunctantem spatio longius annuo
dulci distinet a domo,

15 votis ominibusque et precibus vocat,
curvo nec faciem litore demovet,
sic desideriiis icta fidelibus
quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
nutrit rura Ceres almaque Faustitas,

20 pacatum volitant per mare navitae,
 culpari metuit fides,
 nullis polluitur casta domus stupris,
 mos et lex maculosum edomuit nefas,
 laudantur simili prole puerperae,
 culpam poena premit comes.

25 Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen,
 quis Germania quos horrida parturit
 fetus, incolumi Caesare? Quis ferae
 bellum curet Hiberiae?

30 Condit quisque diem collibus in suis
 et vitem viduas ducit ad arbores;
 hinc ad vina redit laetus et alteris
 te mensis adhibet deum;

35 te multa prece, te prosequitur mero
 defuso pateris, et Laribus tuum
 miscet numen, uti Graecia Castoris
 et magni memor Herculis.

40 ‘Longas o utinam, dux bone, ferias
 praestes Hesperiae!’ dicimus integro
 sicci mane die, dicimus uvidi,
 cum sol Oceano subest.

6

Dive, quem proles Niobea magnae
 vindicem linguae Tityosque raptor
 sensit et Troiae prope victor altae
 Phthius Achilles,

5 ceteris maior, tibi miles impar,
 filius quamvis Thetidis marinae
 Dardanas turris quateret tremenda
 cuspide pugnax,

(ille, mordaci velut icta ferro
 10 pinus aut impulsa cupressus Euro,
 procidit late posuitque collum in
 pulvere Teucro ;

 ille non inclusus equo Minervae
 sacra mentito male feriatos
 15 Troas et laetam Priami choreis
 falleret aulam,

 sed palam captis gravis, heu nefas heu,
 nescios fari pueros Achivis
 ureret flammis, etiam latentem
 20 matris in alvo,

 ni tuis victus Venerisque gratae
 vocibus divum pater adnuisset
 rebus Aeneae potiore ductos
 alite muros ;)

25 doctor argutae fidicen Thaliae,
 Phoebe, qui Xantho lavis amne crinis,
 Dauniae defende decus Camenae,
 levis Agyieū.

 Spiritus Phoebus mihi, Phoebus artem
 30 carminis nomenque dedit poetae.
 Virginum primae puerique claris
 patribus orti,

35 Deliae tutela deae, fugacis
lynxas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem meique
pollicis ictum,

rite Latonae puerum canentes,
rite crescentem face Noctilucam,
40 prosperam frugum celeremque pronos
volvete mensis.

Nupta iam dices 'Ego dis amicum,
saeculo festas referente luces,
reddidi carmen docilis modorum
vatis Horati.'

7

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
arboribusque comae;
mutat terra vices et decrescentia ripas
flumina praetereunt;
5 Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus et alium
quae rapit hora diem:
frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas,
10 interitura simul
pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant caelestia lunae:
nos ubi decidimus
15 quo pius Aeneas, quo Tullus dives et Ancus,
pulvis et umbra sumus.

Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
 tempora di superi ?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 20 quae dederis animo.
 Cum semel occideris et de te splendida Minos
 fecerit arbitria,
 non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 restituet pietas.
 25 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
 liberat Hippolytum,
 nec Lethaea valet Theseus abrumperé caro
 vincula Pirithoo.

8

Donarem pateras grataque commodus,
 Censorine, meis aera sodalibus,
 donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum, neque tu pessima munerum
 5 ferres, divite me scilicet artium
 quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 hic saxo, liquidis ille coloribus
 sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
 Sed non haec mihi vis, non tibi talium
 10 res est aut animus deliciarum egens :
 gaudes carminibus ; carmina possumus
 donare et pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 per quae spiritus et vita redit bonis
 15 post mortem ducibus, non celeres fugae
 reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
 non incendia Carthaginis impiae
 eius, qui domita nomen ab Africa

20 lucratus rediit, clarius indicant
 laudes quam Calabriae Pierides; neque
 si chartae sileant quod bene feceris,
 mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 25 obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
 virtus et favor et lingua potentium
 vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori;
 caelo Musa beat. Sic Iovis interest
 30 optatis epulis impiger Hercules,
 clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
 quassas eripiunt aequoribus ratis;
 ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

9

Ne forte credas interitura quæ
 longe sonantem natus ad Aufidum
 non ante volgas per artis
 verba loquor socianda chordis :
 5 non, si priores Maeonius tenet
 sedes Homerus, Pindaricæ latent
 Cæaque et Alcæi minaces
 Stesichorique graves camenæ,
 nec, si quid olim lusit Anacreon,
 10 delevit ætas; spirat adhuc amor
 vivuntque commisi calores
 Aeoliæ fidibus puellæ.

Non sola comptos arsit adulteri
 crinis et aurum vestibus inlitum
 15 mirata regalisque cultus
 et comites Helene Lacaena,

 primusve Teucer tela Cydonio
 direxit arcu; non semel Ilios
 vexata; non pugnavit ingens
 20 Idomeneus Sthenelusve solus

 dicenda Musis proelia; non ferox
 Hector vel acer Deiphobus gravis
 exceptit ictus pro pudicis
 coniugibus puerisque primus.

 25 Vixere fortes ante Agamemnona
 multi; sed omnes inlacrimabiles
 urgentur ignotique longa
 nocte, carent quia vate sacro.

 Paulum sepultae distat inertiae
 30 celata virtus. Non ego te meis
 chartis inornatum silebo
 totve tuos patiar labores

 impune, Lolli, carpere lividas
 obliviones. Est animus tibi
 35 rerumque prudens et secundis
 temporibus dubiisque rectus,

 vindex avarae fraudis et abstinens
 ducentis ad se cuncta pecuniae,
 consulque non unius anni,
 40 sed quotiens bonus atque fidus

iudex honestum praetulit utili,
 reiecit alto dona nocentium
 vultu, per obstantis catervas
 explicuit sua victor arma.

45 Non possidentem multa vocaveris
 recte beatum ; rectius occupat
 nomen beati, qui deorum
 muneribus sapienter uti

50 duramque callet pauperiem pati
 peiusque leto flagitium timet,
 non ille pro caris amicis
 aut patria timidus perire.

IO

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
 insperata tuae cum veniet pluma superbiae
 et quae nunc umeris involitant deciderint comae,
 nunc et qui color est puniceae flore prior rosae
 5 mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam,
 dices 'Heu,' quotiens te speculo videris alterum,
 ' quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
 vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'

II

Est mihi nonum superantis annum
 plenus Albani cadus ; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis ;
 est hederæ vis

5 multa, qua crinis religata fulges;
ridet argento domus; ara castis
vincta verbenis avet immolato
 spargier agno;

10 cuncta festinat manus, huc et illuc
cursitant mixtae pueris puellae;
sordidum flammae trepidant rotantes
 vertice fumum.

15 Vt tamen noris quibus advoceris
gaudiis, Idus tibi sunt agendae,
qui dies mensem Veneris marinae
 findit Aprilem,

20 iure sollemnis mihi sanctiorque
paene natali proprio, quod ex hac
luce Maecenas meus affluentis
 ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit
non tuae sortis iuvenem puella
dives et lasciva, tenetque grata
 compede vinctum.

25 Terret ambustus Phaethon avaras
spes, et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
 Bellerophontem,

30 semper ut te digna sequare et ultra
quam licet sperare nefas putando
disparem vites. Age iam, meorum
 finis amorum,

(non enim posthac alia calebo
femina,) condisce modos, amanda
35 voce quos reddas; minuentur atrae
carmine curae.

I 2

Iam veris comites, quae mare temperant,
impellunt animae lintea Thraciae;
iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
hiberna nive turgidi.

5 Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
infelix avis et Cecropiae domus
aeternum opprobrium, quod male barbaras
regum est ultra libidines.

10 Dicunt in tenero gramine pinguium
custodes ovium carmina fistula
delectantque deum cui pecus et nigri
colles Arcadiae placent.

15 Adduxere sitim tempora, Vergili;
sed pressum Calibus ducere Liberum
si gestis, iuvenum nobilium cliens,
nardo vina merebere.

20 Nardi parvus onyx eliciet cadum,
qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
spes donare novas largus amaraque
curarum eluere efficax.

Ad quae si properas gaudia, cum tua
velox merce veni; non ego te meis

immunem meditor tinguere poculis,
plena dives ut in domo.

25 Verum pone moras et studium lucri,
nigrorumque memor, dum licet, ignium
misce stultitiam consiliis brevem :
dulce est desipere in loco.

13

Audivere, Lyce, di mea vota, di
audivere, Lyce : fis anus ; et tamen
vis formosa videri,
ludisque et bibis impudens

5 et cantu tremulo pota Cupidinem
lentum sollicitas. Ille virentis et
doctae psallere Chiae
pulchris excubat in genis ;

10 importunus enim transvolat aridas
quercus et refugit te quia luridi
dentes, te quia rugae
turpant et capitis nives ;

15 nec Coae referunt iam tibi purpurae
nec cari lapides tempora quae semel
notis condita fastis
inclusit volucris diès.

20 Quo fugit venus, heu, quove color, decens
quo motus ? Quid habes illius, illius,
quae spirabat amores,
quae me surpuerat mihi,

felix post Cinaram notaque et artium
 gratarum facies ? Sed Cinaræ brevis
 annos fata dederunt,
 servatura diu parem

25 cornicis vetulae temporibus Lycen,
 possent ut iuvenes visere fervidi
 multo non sine risu
 dilapsam in cineres facem.

14

Quae cura patrum quaeve Quiritium
 plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 per titulos memoresque fastos

5 aeternet, o qua sol habitabilis
 inlustrat oras maxime principum ?
 Quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper

10 quid Marte posses. Milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus,
 Breunosque velocis et arcis
 Alpibus impositas tremendis

15 deiecit acer plus vice simplici ;
 maior Neronum mox grave proelium
 commisit immanisque Raetos
 auspiciis pepulit secundis,

spectandus in certamine Martio,
 devota morti pectora liberae

20 quantis fatigaret ruinis,
 indomitas prope qualis undas

 exercet Auster Pleiadum choro
 scindente nubis, impiger hostium
 vexare turmas et frementem
 mittere equum medios per ignis

 25 Sic tauriformis volvitur Aufidus,
 qui regna Dauni praefluit Apuli,
 cum saevit horrendamque cultis
 diluvium meditatur agris,

 ut barbarorum Claudius agmina
 30 ferrata vasto diruit impetu,
 primosque et extremos metendo
 stravit humum, sine clade victor,

 te copias, te consilium et tuos
 praebente divos. Nam tibi, quo die
 35 portus Alexandria supplex
 et vacuum patefecit aulam,

 Fortuna lustris prospera tertio
 belli secundos reddidit exitus,
 laudemque et optatum peractis
 40 imperiiis decus adrogavit.

 Te Cantaber non ante domabilis
 Medusque et Indus, te profugus Scythes
 miratur, o tutela praesens
 Italiae dominaeque Romae;

 45 te fontium qui celat origines
 Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,

te beluosus qui remotis
 obstrepat Oceanus Britannis,

50 te non paventis funera Galliae
 duraeque tellus audit Hiberiae,
 te caede gaudentes Sygambri
 compositis venerantur armis.

15

Phoebus volentem proelia me loqui
 victas et urbis increpuit lyra,
 ne parva Tyrrhenum per aequor
 vela darem. Tua, Caesar, aetas

5 fruges et agris rettulit uberes
 et signa nostro restituit Iovi
 derepta Parthorum superbis
 postibus et vacuum duellis

10 Ianum Quirini clausit et ordinem
 rectum evaganti frena licentiae
 iniecit emovitque culpas
 et veteres revocavit artis,

15 per quas Latinum nomen et Italiae
 crevere vires famaue et imperi
 porrecta maiestas ad ortus
 solis ab Hesperio cubili.

20 Custode rerum Caesare non furor
 civilis aut vis exiget otium,
 non ira, quae procudit ensis
 et miseris inimicat urbis.

Non qui profundum Danuvium bibunt
edicta rumpent Iulia, non Getae,
non Seres infidive Persae,
non Tanain prope flumen orti.

25 Nosque et profestis lucibus et sacris
inter iocosi munera Liberi,
cum prole matronisque nostris
rite deos prius adprecati,

virtute functos more patrum duces
30 Lydis remixto carmine tibiis
Troiamque et Anchisen et almae
progeniem Veneris canemus.

CARMEN SAECVLARE

Phoebe silvarumque potens Diana,
lucidum caeli decus, o colendi
semper et culti, date quae precamur
tempore sacro,

5 quo Sibyllini monuere versus
virgines lectas puerosque castos
dis quibus septem placuere colles
dicere carmen.

10 Alme Sol, curru nitido diem qui
promis et celas, aliusque et idem
nasceris, possis nihil urbe Roma
visere maius.

15 Rite maturos aperire partus
lenis, Ilithyia, tuere matres,
sive tu Lucina probas vocari
seu Genitalis.

20 Diva, producas subolem patrumque
prosperes decreta super iugandis
feminis prolisque novae feraci
lege marita,

certus undenos deciens per annos
orbis ut cantus referatque ludos,
ter die claro totiensque grata
 nocte frequentis.

25 Vosque veraces cecinisse, Parcae,
quod semel dictum est stabilisque rerum
terminus servet, bona iam peractis
 iungite fata.

30 Fertilis frugum pecorisque Tellus
spicea donet Cererem corona;
nutriant fetus et aquae salubres
 et Iovis auras.

35 Condito mitis placidusque telo
supplices audi pueros, Apollo;
siderum regina bicornis audi,
 Luna, puellas.

Roma si vestrum est opus Iliaeque
litus Etruscum tenuere turmae,
iussa pars mutare laribus et urbem
40 sospite cursu,

cui per ardentem sine fraude Troiam
castus Aeneas patriae superstes
liberum munivit iter, daturus
 plura relictis,

45 di, probos mores docili iuventae,
di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
 et decus omne;

50 quaeque vos bobus veneratur albis
clarus Anchisae Venerisque sanguis,
impetret, bellante prior, iacentem
lenis in hostem.

Iam mari terraque manus potentis
Medus Albanasque timet securis,
55 iam Scythae responsa petunt, superbi
nuper, et Indi.

Iam Fides et Pax et Honor Pudorque
priscus et neglecta redire Virtus
audet, adparetque beata pleno
60 Copia cornu.

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
qui salutari levat arte fessos
corporis artus,

65 si Palatinas videt aequus aras,
remque Romanam Latiumque felix
alterum in lustrum meliusque semper
prorogat aevum ;

70 quaeque Aventinum tenet Algidumque
quindecim Diana preces virorum
curat et votis puerorum amicas
adplicat auris.

Haec Iovem sentire deosque cunctos
spem bonam certamque domum reporto,
75 doctus et Phoebi chorus et Dianae
dicere laudes.

EPODON LIBER

I

Ibis Liburnis inter alta navium,
 amice, propugnacula,
paratus omne Caesaris periculum
 subire, Maecenas, tuo.

5 Quid nos, quibus te vita si superstite
 iucunda, si contra, gravis?

utrumne iussi persequemur otium,
 non dulce, ni tecum simul,
an hunc laborem, mente laturo decet
 qua ferre non mollis viros?

10 Feremus, et te vel per Alpium iuga
 inhospitalem et Caucasum,
vel Occidentis usque ad ultimum sinum
 forti sequemur pectore.

15 Roges tuum labore quid iuvenem meo,
 imbellis ac firmus parum?

Comes minore sum futurus in metu,
 qui maior absentis habet,

20 ut adsidens implumibus pullis avis
 serpentium adlapsus timet
magis relictis, non, ut adsit, auxilio
 latura plus praesentibus.

Libenter hoc et omne militabitur
 bellum in tuae spem gratiae,

25 non ut iuvenis inligata pluribus
 aratra nitantur meis
pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascuis,
neque ut superni villa candens Tusculi
30 Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
 ditavit ; haud paravero
quod aut avarus ut Chremes terra premam,
 discinctus aut perdam nepos.

2

Beatus ille qui procul negotiis,
 ut prisca gens mortalium,
paterna rura bobus exercet suis,
 solutus omni faenore,
5 neque excitatur classico miles truci,
 neque horret iratum mare,
forumque vitat et superba civium
 potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
10 altas maritat populos,
aut in reducta valle mugientium
 prospectat errantis greges,
inutilisve falce ramos amputans
 feliciores inserit,
15 aut pressa puris mella condit amphoris,
 aut tondet infirmas ovis ;
vel, cum decorum mitibus pomis caput
 autumnus agris extulit,
ut gaudet insitiva decerpens pira,

20 certantem et uvam purpurae,
 qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane, tutor finium.
 Libet iacere modo sub antiqua ilice,
 modo in tenaci gramine ;
 25 labuntur altis interim ripis aquae,
 queruntur in silvis aves,
 frondesque lymphis obstrepunt manantibus,
 somnos quod invitet levis.
 At cum tonantis annus hibernus Iovis
 30 imbris nivisque comparat,
 aut trudit acris hinc et hinc multa cane
 apros in obstantis plagas,
 aut amite levi rara tendit retia,
 turdis edacibus dolos,
 35 pavidumque leporem et advenam laqueo gruem
 iucunda captat praemia.
 Quis non malarum quas amor curas habet
 haec inter obliviscitur ?
 Quod si pudica mulier in partem iuвет
 40 domum atque dulcis liberos,
 Sabina qualis aut perusta solibus
 perniciousa uxor Apuli,
 sacrum vetustis exstruat lignis focum
 lassi sub adventum viri,
 45 claudensque textis cratibus laetum pecus
 distenta siccet ubera,
 et horna dulci vina promens dolio
 daptes inemptas adparet ;
 non me Lucrina iuverint conchyliis
 50 magisve rhombus aut scari,
 si quos Eois intonata fluctibus

hiems ad hoc vertat mare ;
 non Afra avis descendat in ventrem meum,
 non attagen Ionicus
 55 iucundior quam lecta de pinguissimis
 oliva ramis arborum,
 aut herba lapathi prata amantis et gravi
 malvae salubres corpori,
 vel agna festis caesa Terminalibus,
 60 vel haedus ereptus lupo.
 Has inter epulas ut iuvat pastas ovis
 videre properantis domum,
 videre fessos vomerem inversum boves
 collo trahentis languido,
 65 positosque vernas, ditis examen domus,
 circum renidentis Laris.
 Haec ubi locutus faenerator Alfius,
 iam iam futurus rusticus,
 omnem redegit Idibus pecuniam ;
 70 quaerit Kalendis ponere.

3

Parentis olim si quis impia manu
 senile guttur fregerit,
 edit cicutis alium nocentius.
 O dura messorum ilia !
 5 Quid hoc veneni saevit in praecordiis ?
 Num viperinus his cruor
 incoctus herbis me fefellit, an malas
 Canidia tractavit dapes ?
 Vt Argonautas praeter omnis candidum
 10 Medea mirata est ducem,

ignota tauris inligaturum iuga
 perunxit hoc Iasonem ;
 hoc delibutis ulta donis paelicem
 serpente fugit alite.
 15 Nec tantus umquam siderum insedit vapor
 siticulosae Apuliae,
 nec munus umeris efficacis Herculis
 inarsit aestuosius.
 At si quid umquam tale concupiveris,
 20 iocose Maecenas, precor
 manum puella savio opponat tuo,
 extrema et in sponda cubet.

4

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
 tecum mihi discordia est,
 Hibericis peruste funibus latus
 et crura dura compede.
 5 Licet superbus ambules pecunia,
 fortuna non mutat genus.
 Videsne, Sacram metiente te viam
 cum bis trium ulnarum toga,
 ut ora vertat huc et huc euntium
 10 liberrima indignatio ?
 ‘Sectus flagellis hic triumviralibus
 praeconis ad fastidium
 arat Falerni mille fundi iugera
 et Appiam mannis terit
 15 sedilibusque magnus in primis eques
 Othone contempto sedet.
 Quid attinet tot ora navium gravi

rostrata duci pondere
 contra latrones atque servilem manum,
 20 hoc, hoc tribuno militum ?'

5

'At o deorum quicquid in caelo regit
 terras et humanum genus,
 quid iste fert tumultus, et quid omnium
 5 voltus in unum me truces ?

Per liberos te, si vocata partibus
 Lucina veris adfuit,
 per hoc inane purpurae decus precor,
 per improbaturum haec Iovem,
 10 quid ut noverca me intueris aut uti
 petita ferro belua ?'

Vt haec trementi questus ore constitit
 insignibus raptis puer,
 impube corpus quale posset impia
 mollire Thracum pectora,
 15 Canidia, brevibus implicata viperis
 crinis et incomptum caput,
 iubet sepulcris caprificos erutas,
 iubet cupressos funebris
 et uncta turpis ova ranae sanguine
 20 plumamque nocturnae strigis
 herbasque quas Iolcos atque Hiberia
 mittit venenorum ferax,
 et ossa ab ore rapta ieiunae canis
 flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana, per totam domum
 25 spargens Avernalis aquas,

horret capillis ut marinus asperis
 echinus aut currens aper.
 Abacta nulla Veia conscientia
 30 ligonibus duris humum
 exhauriebat ingemens laboribus,
 quo posset infossus puer
 longo die bis terque mutatae dapis
 inemori spectaculo,
 35 cum promineret ore quantum exstant aqua
 suspensa mento corpora,
 exsecta uti medulla et aridum iccur
 amoris esset poculum,
 interminato cum semel fixae cibo
 40 intabuissent pupulae.
 Non defuisse masculae libidinis
 Ariminensem Foliam
 et otiosa credidit Neapolis
 et omne vicinum oppidum,
 45 quae sidera excantata voce Thessala
 lunamque caelo deripit.
 Hic inresectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem
 quid dixit aut quid tacuit? 'o rebus meis
 50 non infideles arbitrae,
 Nox et Diana, quae silentium regis,
 arcana cum fiunt sacra,
 nunc, nunc adeste, nunc in hostilis domos
 iram atque numen vertite.
 55 Formidolosis dum latent silvis ferae
 dulci sopore languidae,
 senem, quod omnes rideant, adulterum
 latrent Suburanae canes,

nardo perunctum quale non perfectius
 60 meae laborarint manus.
 Quid accidit? Cur dira barbarae minus
 venena Medae valent,
 quibus superbam fugit ulta paelicem,
 magni Creontis filiam,
 65 cum palla, tabo munus imbutum, novam
 incendio nuptam abstulit?
 Atqui nec herba nec latens in asperis
 radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 70 oblivione paelicum.
 A, a, solutus ambulat veneficae
 scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus,
 o multa fleturum caput,
 75 ad me recurre, nec vocata mens tua
 Marsis redibit vocibus:
 maius parabo, maius infundam tibi
 fastidienti poculum,
 priusque caelum sidet inferius mari,
 80 tellure porrecta super,
 quam non amore sic meo flagres uti
 bitumen atris ignibus.'
 Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
 lenire verbis impias,
 85 sed dubius unde rumperet silentium,
 misit Thyesteas preces:
 'venena magnum fas nefasque non valent
 convertere humanam vicem.
 diris agam vos; dira detestatio
 90 nulla expiatur victima.

Quin ubi perire iussus exspiravero,
 nocturnus occurram furor,
 petamque voltus umbra curvis unguibus,
 quae vis deorum est manium,
 95 et inquietis adsidens praecordiis
 pavore somnos auferam.
 Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
 contundet obscaenas anus ;
 post insepulta membra different lupi
 100 et Esquilinae alites ;
 neque hoc parentes, heu mihi superstites,
 effugerit spectaculum.'

6

Quid immerentis hospites vexas canis
 ignavus adversum lupos ?
 Quin huc inanis, si potes, vertis minas
 et me remorsurum petis ?
 5 Nam qualis aut Molossus aut fulvus Lacon,
 amica vis pastoribus,
 agam per altas aure sublata nivis
 quaecumque praecedet fera.
 Tu cum timenda voce complesti nemus,
 10 proiectum odoraris cibum.
 Cave, cave : namque in malos asperrimus
 parata tollo cornua,
 qualis Lycambae spretus infido gener
 aut acer hostis Bupalò.
 15 An, si quis atro dente me petiverit,
 inultus ut flebo puer ?

7

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
aptantur enses conditi?

Parumne campis atque Neptuno super
fusum est Latini sanguinis, —

5 non ut superbas invidae Carthaginis

Romanus arcis ureret,

intactus aut Britannus ut descenderet

Sacra catenatus via,

sed ut secundum vota Parthorum sua

10 urbs haec periret dextera.

neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
numquam nisi in dispar feris.

Furorne caecus an rapit vis acrior
an culpa? Responsum date!

15 Tacent, et albus ora pallor inficit,
mentesque percussae stupent.

Sic est: acerba fata Romanos agunt
scelusque fraternae necis,

ut immerentis fluxit in terram Remi

20 sacer nepotibus cruor.

8

Rogare longo putidam te saeculo
viris quid enervet meas,

cum sit tibi dens ater et rugis vetus
frontem senectus exaret,

5 hietque turpis inter aridas natis
podex velut crudae bovis!

Sed incitat me pectus et mammae putres,
equina quales ubera,

venterque mollis et femur tumentibus
 10 exile suris additum.
 Esto beata, funus atque imagines
 ducant triumphales tuum,
 nec sit marita quae rotundioribus
 onusta bacis ambulet.
 15 Quid quod libelli Stoici inter sericos
 iacere pulvillos amant?
 Inlitterati num minus nervi rigent?
 minusve languet fascinum,
 quod ut superbo provoces ab inguine,
 20 ore adlaborandum est tibi?

9

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
 victore laetus Caesare
 tecum sub alta (sic Iovi gratum) domo,
 beate Maecenas, bibam,
 5 sonante mixtum tibiis carmen lyra,
 hac Dorium, illis barbarum?
 ut nuper, actus cum freto Neptunius
 dux fugit ustis navibus,
 minatus urbi vincla quae detraxerat
 10 servis amicus perfidis.
 Romanus cheu (posteri negabitis)
 emancipatus feminae
 fert vallum et arma, miles et spadonibus
 servire rugosis potest,
 15 interque signa turpe militaria
 sol adspicit conopium.
 Ad hoc frementis verterunt bis mille equos

Galli canentes Caesarem,
 hostiliumque navium portu latent
 20 puppes sinistrorsum citae.
 Io Triumphe, tu moraris aureos
 currus et intactas boves?
 Io Triumphe, nec Iugurthino parem
 bello reportasti ducem,
 25 neque Africanum, cui super Carthaginem
 virtus sepulcrum condidit.
 Terra marique victus hostis punico
 lugubre mutavit sagum ;
 aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
 30 ventis iturus non suis,
 exercitatas aut petit Syrtis Noto,
 aut fertur incerto mari.
 Capaciores adfer huc, puer, scyphos
 et Chia vina aut Lesbia,
 35 vel quod fluentem nauseam coerceat
 metire nobis Caecubum.
 Curam metumque Caesaris rerum iuvat
 dulci Lyaeo solvere.

IO

Mala soluta navis exit alite,
 ferens olentem Mevium :
 ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento, fluctibus ;
 5 niger rudentis Euris inverso mari
 fractosque remos differat ;
 insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 frangit trementis ilices,

nec sidus atra nocte amicum adpareat,
 10 qua tristis Orion cadit,
 quietiore nec feratur aequore
 quam Graia victorum manus,
 cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
 in impiam Aiacis ratem.
 15 O quantus instat navitis sudor tuis
 tibi que pallor luteus
 et illa non virilis eiulatio
 preces et aversum ad Iovem,
 Ionius udo cum remugiens sinus
 20 Noto carinam ruperit.
 Opima quod si praeda curvo litore
 porrecta mergos iuverit,
 libidinosus immolabitur caper
 et agna Tempestatibus.

II

Petti, nihil me sicut antea iuvat
 scribere versiculos amore percussum gravi,
 amore qui me praeter omnis expetit
 mollibus in pueris aut in puellis urere.
 5 Hic tertius December, ex quo destiti
 Inachia furere, silvis honorem decutit.
 Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
 fabula quanta fui! Conviviorum et paenitet,
 in quis amantem languor et silentium
 10 arguit et latere petitus imo spiritus!
 'Contrane lucrum nil valere candidum
 pauperis ingenium!' querebar adplorans tibi,
 simul calentis inverecundus deus

fervidiore mero arcana promorat loco.
 15 'Quod si meis inaestuēt praecordiis
 libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
 fomenta volnus nil malum levantia,
 desinet imparibus certare submotus pudor.'
 Vbi haec severus te palam laudaveram,
 20 iussus abire domum ferebar incerto pede
 ad non amicos heu mihi postis et heu
 limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
 Nunc glorientis quamlibet mulierculam
 vincere mollitia amor Lycisci me tenet ;
 25 unde expedire non amicorum queant
 libera consilia nec contumeliae graves,
 sed alius ardor aut puellae candidae
 aut teretis pueri longam renodantis comam.

12

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
 Munera cur mihi quidve tabellas
 mittis, nec firmo iuveni neque naris obesae?
 Namque sagacius unus odoror,
 5 polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
 quam canis acer ubi lateat sus.
 Qui sudor vietis et quam malus undique membris
 crescit odor, cum pene soluto
 indomitam properat rabiem sedare, neque illi
 10 iam manet umida creta colorque
 stercore fucatus crocodili, iamque subando
 tenta cubilia tectaque rumpit!
 Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:
 'Inachia langues minus ac me ;

- 15 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
 mollis opus. Pereat male quae te
 Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
 cum mihi Cous adesset Amyntas,
 cuius in indomito constantior inguine nervus
 20 quam nova collibus arbor inhaeret.
 Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
 cui properabantur? Tibi nempe,
 ne foret aequalis inter conviva, magis quem
 diligeret mulier sua quam te.
 25 O ego non felix, quam tu fugis ut pavet acris
 agna lupos capreaeque leones.'

13

- Horrida tempestas caelum contraxit, et imbres
 nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc silvae
 Threicio Aquilone sonant: rapiamus, amici,
 occasionem de die, dumque virent genua
 5 et decet, obducta solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move consule pressa meo.
 Cetera mitte loqui; deus haec fortasse benigna
 reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
 perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea
 10 levare diris pectora sollicitudinibus,
 nobilis ut grandi cecinit centaurus alumno:
 'Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
 te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
 15 unde tibi reditum certo subtemine Parcae
 rupere, nec mater domum caerulea te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato,
 deformis aegrimoniae dulcibus adloquiis.'

14

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 oblivionem sensibus,
 pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 arente fauce traxerim,
 5 candidae Maecenas, occidis saepe rogando
 deus, deus nam me vetat
 inceptos, olim promissum carmen, iambos
 ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 10 Anacreonta Teium,
 qui persaepe cava testudine flevit amorem
 non elaboratum ad pedem.
 Vreris ipse miser; quod si non pulchrior ignis
 accendit obsessam Ilion,
 15 gaude sorte tua: me libertina nec uno
 contenta Phryne macerat.

15

Nox erat et caelo fulgebat luna sereno
 inter minora sidera,
 cum tu, magnorum numen laesura deorum,
 in verba iurabas mea,
 5 artius atque hedera procera adstringitur ilex
 lentis adhaerens bracchiis,
 dum pecori lupus et nautis infestus Orion
 turbaret hibernum mare
 intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
 10 fore hunc amorem mutuum.
 O dolitura mea multum virtute Neaera!
 nam si quid in Flacco viri est,

non feret adsiduas potiori te dare noctis,
 et quaeret iratus parem ;
 15 nec semel offensi cedet constantia formae,
 si certus intrarit dolor.
 Et tu, quicumque es felicior atque meo nunc
 superbus incedis malo,
 sis pecore et multa dives tellure licebit
 20 tibi que Pactolus fluat,
 nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 formaque vincas Nirea,
 heu heu, translatos alio maerebis amores ;
 ast ego vicissim risero.

16

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
 suis et ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
 minacis aut Etrusca Porsenae manus,
 5 aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer
 novisque rebus infidelis Allobrox,
 nec fera caerulea domuit Germania pube
 parentibusque abominatus Hannibal,
 impia perdemus devoti sanguinis aetas,
 10 ferisque rursus occupabitur solum.
 Barbarus heu cineres insistet victor et urbem
 eques sonante verberabit ungula,
 quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini
 (nefas videre) dissipabit insolens.
 15 Forte quid expediat communiter aut melior pars
 malis carere quaeritis laboribus.
 Nulla sit hac potior sententia : Phocaeorum

velut profugit exsecrata civitas
 agrōs atque laris patrios habitandaque fana
 20 apris reliquit et rapacibus lupis,
 ire pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit aut protervus Africanus.
 Sic placet, an melius quis habet suadere? Secunda
 ratem occupare quid moramur alite?
 25 Sed iuremus in haec: 'Simul inis saxa renarint
 vadis levata, ne redire sit nefas;
 neu conversa domum pigeat dare lintea quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 in mare seu celsus procurrerit Appenninus,
 30 novaque monstra iunxerit libidine
 mirus amor, iuuet ut tigris subsidere cervice
 adulteretur et columba miluo,
 credula nec ramos timeant armenta leones,
 ametque salsa levis hircus aequora.'
 35 Haec et quae poterunt reditus abscindere dulcis
 eamus omnis exsecrata civitas,
 aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
 inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 40 Etrusca praeter et volate litora.
 Nos manet Oceanus circumvagus; arva beata
 petamus, arva divites et insulas,
 reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis
 et imputata floret usque vinea,
 45 germinat et numquam fallentis termes olivae
 suamque pulla ficus ornat arborem,
 mella cava manant ex ilice, montibus altis
 levis crepante lympa desilit pede.
 Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,

50 refertque tenta grex amicus ubera,
 nec vespertinus circum gemit ursus ovile,
 neque intumescit alta viperis humus;
 61 nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 gregem aestuosa torret impotentia.
 53 Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
 aquosus Eurus arva radat imbribus,
 55 pinguia nec siccis urantur semina glaebis,
 utrumque rege temperante caelitum.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 neque impudica Colchis intulit pedem;
 non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
 60 laboriosa nec cohors Ulixei:
 63 Iuppiter illa piae secrevit litora genti,
 ut inquinavit aere tempus aureum;
 65 aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum
 piis secunda vate me datur fuga.

17

 ‘Tam iam efficaci do manus scientiae,
 supplex et oro regna per Proserpinae,
 per et Dianae non movenda numina,
 per atque libros carminum valentium
 5 refixa caelo devocare sidera,
 Canidia, parce vocibus tandem sacris
 citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 in quem superbus ordinarat agmina
 10 Mysorum et in quem tela acuta torsi-
 erant. Unxere matres Iliac addictum feris
 alitibus atque canibus homicidam Hectorem,

postquam relictis moenibus rex procidit
 heu pervicacis ad pedes Achillei.

15 Saetosa duris exuere pellibus
 laboriosi remiges Ulixei
 volente Circa membra; tunc mens et sonus
 relapsus atque notus in voltus honor.

20 Dedi satis superque poenarum tibi,
 amata nautis multum et institoribus.

Fugit iuventas et verecundus color,
 reliquit ossa pelle amicta lurida,
 tuis capillus albus est odoribus;
 nullum a labore me reclinat otium,
 25 urget diem nox et dies noctem, neque est
 levare tenta spiritu praecordia.

Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina
 caputque Marsa dissilire nenia.

30 Quid amplius vis? O mare et terra, ardeo
 quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore nec Sicana fervida
 virens in Aetna flamma: tu, donec cinis
 iniuriosis aridus ventis ferar,
 35 cales venenis officina Colchicis.

Quae finis aut quod me manet stipendium?
 Effare! Iussas cum fide poenas luam,
 paratus expiare seu poposceris
 centum iuvenis, sive mendaci lyra
 40 voles, sonare 'Tu pudica, tu proba
 perambulabis astra sidus aureum.'

Infamis Helenae Castor offensus vicem
 fraterque magni Castoris, victi prece
 adempta vati reddidere lumina:

45 et tu (potes nam) solve me dementia,
 o nec paternis obsoleta sordibus,
 nec in sepulcris pauperum prudens anus
 novendialis dissipare pulveres!
 'Tibi hospitale pectus et purae manus,
 50 tuusque venter Pactumeius, et tuo
 cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 utcumque fortis exsilis puerpera.'
 ' Quid obseratis auribus fundis preces?
 Non saxa nudis surdiora navitis
 55 Neptunus alto tundit hibernus salo.
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 volgata, sacrum liberi Cupidinis,
 et Esquilini pontifex venefici
 impune ut urbem nomine impleris meo?
 60 Quid proderit ditasse Paelignas anus
 velociusve miscuisse toxicum?
 Sed tardiora fata te votis manent:
 ingrata misero vita ducenda est in hoc,
 novis ut usque suppetas laboribus.
 65 Optat quietem Pelopis infidi pater,
 egens benignae Tantalus semper dapis,
 optat Prometheus obligatus aliti,
 optat supremo conlocare Sisyphus
 in monte saxum: sed vetant leges Iovis.
 70 Voles modo altis desilire turribus,
 modo ense pectus Norico recludere,
 frustra que vincla gutturi nectes tuo
 fastidiosa tristis aegrimonia.
 Vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
 75 meaeque terra cedet insolentiae.
 An quae movere cereas imagines,

80 ut ipse nosti curiosus, et polo
deripere lunam vocibus possim meis,
possim crematos excitare mortuos
desiderique temperare pocula,
plorem artis in te nil agentis exitus?’

C I C E R O

CICERO. CATO MAIOR DE SENECTUTE, \$0.80

Edited by FRANK G. MOORE, Ph.D., Associate Professor of Latin and of Roman Archaeology, Dartmouth College. Text Edition, \$0.30

AN edition embodying much new critical material, and abundant grammatical helps. Unusual attention has been paid to those rhetorical features which are most likely to be misunderstood, to the confusion of the argument, while at the same time both grammar and rhetoric have been treated as a means to an end. The text is supplied with very full footnotes. The scholarly introduction sets forth the character of Cato clearly and impressively, and is supplemented by a comparative list of distinguished old men, and by verses by Pope Leo XIII on Frugality and the Green Old Age. There are critical notes, and an index.

CICERO. LAELIUS DE AMICITIA . . . \$0.75

Edited by CLIFTON PRICE, Ph.D., Assistant Professor of Latin, University of California. Text Edition, \$0.30

THIS edition enables the student to understand and interpret the text, and contains enough elementary matter to adapt it to use in the best preparatory schools, and at the same time enough advanced material for the first year in college. The book is complete in itself, the grammatical principles being stated in the notes. The notes at the bottom of the page have been made very comprehensive, and the proper balance has been preserved between the notes on syntax and those on interpretation. The system of cross-reference, and the emphasis laid on the figures of speech and grammar, form strong features of the book.

AMERICAN BOOK COMPANY

LIVY AND HORACE

SELECTIONS FROM LIVY \$1.50

Edited by HARRY E. BURTON, Ph.D., Professor of
Latin, Dartmouth College. Text Edition, \$0.35

THESE selections are intended to give a more comprehensive idea of Livy's genius and versatility than can be had from the reading of any one or two books, and also to provide material dealing with the more significant and interesting periods of the early history of Rome. The passages are varied in nature, and are not confined to military history; they are not so short as to appear fragmentary. Each subject is presented in a series of continuous chapters, the notes supplying introductory and explanatory material for a proper understanding of the period. There is a comprehensive introduction, and a complete system of cross-reference.

HORACE. ODES, EPODES, AND CARMEN

SAECULARE \$1.50

Edited by CLIFFORD H. MOORE, Ph.D., Professor
of Latin, Harvard University. Text Edition, \$0.40

WHILE elementary matters have not been neglected in this edition, particular attention has been devoted to the literary side of Horace's work, and to his literary relations. The introduction, besides dealing with the poet's life and writings, discusses his lyric metres and peculiarities of syntax. The commentary is not limited to the baldest aids, but is intended to give such assistance in interpretation as may help students to some appreciation of Horace's art and charm. The relation of the poet to his Greek models, and especially his influence on subsequent Latin literature, are clearly shown.

AMERICAN BOOK COMPANY

University Of California. Los Angeles

L 007 625 690 8

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

AA 000 435 870 1

